№ 75 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 14

1909

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 14 № 75

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

(37-ՐԴ ՏԱՐԻ)

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

12 ամս. 10 րուբ., 11 ամս. 10 ր., 10 ամս. 9 ր., 9 ամս. 8 ր., 7 և 6 ամս. 6 ր., 5 ամս. 5 ր., 4 ամս. 4 ր., 3 ամս. 3 ր., 2 ամս. 2 ր., 1 ամս. 80 կ. և առաքման ծախք՝ 20 կ.: Ամերիկա տարեկան 6 դոլլար, Եւրոպա 30 ֆրանկ, Պարսկաստան 10 րուբլի, Թիւրքիա 120 ղրուշ: Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К-о, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршалковская, 130, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ՍԻՆՈՄՈՏՕԳՐԱՖՆԵՐ ԵՒ ԺԱՊԱՒԷՆՆԵՐ
(ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ)
ԵՂԲ. ՊԱՏԷ
ՊԱՐԻԶՈՒՄ
!!! Աշխարհիս ամենախոշոր ֆաբրիկան !!!
Ամենօրեայ արդիւնաբերութիւնը 80,000 մետր: Սինոմատոգրաֆների ամենալաւ պատրաստութիւն: Ֆիրմայի ներկայացուցիչ Օ. ԼԱՎՑԵՎԻՉ. իջևանել է Թիֆլիսի «Լոնդոն» հիւրանոցում:
Տեղեկութիւնների և պատուէրներ տալու համար գալ հետևեալ օրերը՝ երեքշաբթի, չորեքշաբթի և հինգշաբթի, երեկոյեան ժամը 5—7-ը:
(առ.) 312. 1—1

ՀՐԱԺԵՇՏԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ Տ. ՍԻՐԱՆՈՅՇԻ
ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՏԻՍՏԻԿ ԸՆԿ. ԹԱՏՐՈՆ
Հինգշաբթի, ապրիլ 16-ին
ՏԻԿԻՆ ՍԻՐԱՆՈՅՇ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԱԿԱՆ ԸՆԿ.
կը ներկայայնէ
ՌՈԶԱ ՊԵՐՆԴ
Դրամա 5 գործ. հեղ. Հաուպտմանի; Թարգմ. Խաժակի
Տեղերի գները էժանացված են:
Սկիզբն է ուղիղ ժամը 8-ին:
Տոմսակները ծախվում են միմիայն թատրոնի կասսայում:
Ռէժիսսեօր՝ Սիրանոյշ
առ. 292. 3—1

Թիֆլիսի Ժողովարան
Երեքշաբթի, ապրիլ 14-ին
Ընտանեկան երեկոյթ
I
ՀԱՄԵՐԳ
Ա. Ցիդելմանի լարանուագ երաժշտախմբի՝ 2 բաժանմունքով:
II
ԳԻՆԵՊԵՆԻ ՍԻՆԵՄՕՏՕԳՐԱՖԸ
2 բաժ., նորագոյն պատկերներով:
III
ՍԱԶԱՆԴԱՐՆԵՐ
Մասնակցութեամբ յայտնի թառ-ածող Գրիգոր Բալայեանի և երգիչ Նաջաֆի:
Վերջում եւրօպական եւ կովկասեան
Պարեր
Դահլիճի մուտքը՝ 30 կոպ.:
Հիւրերը թոյլատրվում են ընդհանուր հիմունքների համաձայն:
Սկիզբը երեկ. 9 ժամին:
առ. 311. 1—1

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
(ОБОИ)
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼԻ
Ֆաբրիկայի
Գտնվում է Կայսրութեան բոլոր մեծ քաղաքներում:
Բաժանմունքը Թիֆլիսում—Գոլովինսկի պր., 21, Արտիստ. Ընկ. շինութ.
Գները ֆաբրիկային են:
(ե.) ա. 197. 25—5

ԹԻՖԼԻՍԻ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
եկող հիւանդների համար ամեն օր, Վօկզալնայա 8, տ. Էնֆիաճեանցի:
Տելեֆօն 695
Ե. Գ. ՖԷԴՕՐՕՎ ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի օրերից, 8½-ից մինչև 9½, ներքին հիւանդ.:
Վ. Դ. ԳԱՄԲԱՇԻՁԷ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 11—12 ժամը, ներքին և երեխաների:
Բ. Ա. ՊՕՊՕՎԵԱՆ երկուշաբթի, չորեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ 12—1 ժամը, կոկորդի քթի և ականջի:
Գ. Մ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ երեքշ. և ուրբաթ օրերը 12—1 ժ., ներքին:
Ա. Ն. ԴԻԱՍԱՄԻՁԷ ամեն օր, 11½-ից մինչև 12½ ժ., սիֆիլիս և կաշուէ հիւանդութիւններ:
Ն. Մ. ՄԵԼԻՔՕՎ ամեն օր, խիրուրգիական և կանանց հ. 1—2 ժամը:
Ի. Դ. ԳՕՄԱՐԹԷԼԻ ամեն օր, ներքին և երեխաների, 2—3 ժամը:
Բ. Ս. ՄՈՒՍԽԷԼՕՎ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 2—2½ ժ., աչքի հիւանդ.:
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Ա. Գ. ՄԻՐԶՕՅԵԱՆ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 6—7 ժ., ներքին և երեխաների:
Ն. Գ. ՁԻՁԻՆԱՁԷ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 6—7 ժ., ներքին և երեխաների:
Հիւանդանոցում կատարվում են միկրոսկոպիական, բակտէրիոլոգիական և քիմիական հետազօտութիւններ, նոյնպէս ծաղիկի պատուաստում և ծծմայրերի քննութիւն: Վճար խորհրդի համար 50 կոպէկ:
(օ. մ.) ա. 38. 100—26

ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ ՄԷՋ

Ռուսական զօրքերը մտան Պարսկաստան: Անգլիական նաւերը դիրքեր բռնեցին Պարսից ծոցում:

Այդպիսի մի միջամտութեան մասին ամբողջ տարի է, որ խօսվում էր քաղաքական աշխարհում. բայց նա չէր իրագործվում, որովհետև Ռուսաստանը և Անգլիան պայմանաւորվել էին չը խառնվել Պարսկաստանի ներքին գործերին, այլ թոյլ տալ, որ ինքը երկիրը վճռի իր ներքին կացութեան ճակատագիրը:

Դա մի ծանր տարի էր Պարսկաստանի համար: Կարգը վերացել էր երկրի միջից և ամեն տեղ տիրում էր խառնաշփոթ մի դրութիւն: Կառավարութիւնը խոստանում էր վերականգնել սահմանադրութիւնը, բայց չէր նշանակում նոր ընտրութիւններ: Դրժգոհ և յեղափոխական տարրերը առանձին դէպքերում և շրջաններում ուժեղ էին, բայց պետական միացեալ համագործակցական կազմակերպութեան համար անպատրաստ էին:

Պարսկական արքունիքը գործում էր անառողջ և սխալ թելադրութիւնների տակ. Նա գրել էր իր համար մի ծրագիր՝ նախ ճնշել բողոքի արտայայտութիւնները և ապա ձեռնարկել իր խոստումների կատարման, բայց ժողովրդի մէջ խախտվել էր վստահութիւնը դէպի այն անձերը, որոնք շրջապատել էին արքունիքը և կարգադրում էին պետական գործերը: Իսկ կառավարչական զօրքերը թոյլ էին, ո-րա՛ խ և չափազանց անհեղինաւ ո՛ր՝ ռ՛ րծնական քայլեր անելու հա-...

Անցնում էին ամիսներ, և ոչ միայն չէր տեսնվում որևէ հաւանականութիւն իրերի բարեփոխութեան, այլ աւելի և աւելի մեծանում էին անկարգութիւնը և խառնաշփոթութիւնը:

Ռուսաստանը և Անգլիան նախօրօք վճռել էին չը խառնվել պարսկական գործերին և չէին խառնվում: Միջամտութեան շատ առիթներ կային, բայց նրանք խուսափում էին այդ գործողութիւնից, համարելով նրան մի բացառիկ քայլ, որից պէտք է խուսափել, որքան հնարաւոր է:

Խնդիրը ուրիշ ելք ստացաւ, երբ պաշարված և կղզիացած Թաւրիզում ծագեց սովի վտանգը:

Թաւրիզում գտնվող եւրօպացիների, հիւպատոսական մարմինների և նրանց պաշտպանութեան տակ գտնվող մարդկանց ու հաստատութիւնների ապահովութեան և սովի վտանգի առաջն առնելու միջոցների անհրաժեշտութիւնը ասպարէզի վրա դրին օտար միջամտութեան խնդիրը:

Դա արդէն իրողութիւն է:

Այժմ սկսվում է պարսկական գործերի մէջ մի նոր շրջան, որի բնաւորութիւնը կորոշվի առաջիկայ շաբաթներում:

Ա. Քալանթար

ՅՈՒԶՄՈՒՆՔՆԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

Սան-Ստեֆանօ, 11 ապրիլի

Ապրիլի 9 ին ազգային ժողովը խորհրդակցեց մինչև երեկոյեան ժամը 9-ը: Քննվում էր սուլթանի գահընկեցութեան հարցը: Ապրիլի 10-ին, առաւօտեան, գաղտնի նիստը վերսկսվեց Քիւչիւկ-Սայիդ փաշայի նախագահութեամբ: Շարունակվեց միևնոյն հարցի քննութիւնը: Վճռվեց վճիռը յետաձգել մինչև դէպքերի վախճանը: Յետոյ նիստը վերսկսվելով կարդացվեց և ընդունվեց Մահմուդ-Շեֆքէթի թուցիկի բնագիրը: Վճռվեցին նաև մի քանի հերթական գործեր: Կարդացվեցին բազմաթիւ տեղերից ստացված շնորհաւորական հեռագրերը: Որոշվեց գաւառական իշխանութիւններին մի հրահանգ-հեռագիր ուղարկել և նախազգուշացնել, որ եթէ Ադանայի դէպքերի նման նորերը տեղի ունենան, նրանցից ամեն մէկը կը կրէ անհատական պատասխանատուութիւն: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 11 ապրիլի

Փողոցներում տարածում են գեներալիսիմուս Մահմուդ-Շեֆքէթ փաշայի թուցիկը, որով տեղեկութիւն է տրվում մայրաքաղաքի ազգաբնակութեան, որ նա ստանձնեց երկրորդ և երրորդ զօրաբանակների հրամանատարութիւնը, որոնք եկել են առաջին զօրաբանակի ապստամբներին պատժելու համար: Նա ներումն է յայտարարում մեղայ եկող այն զինւորներին, որոնք անպայման կը հնազանդվեն, և սպառնում է խստագոյնս պատժել յամառողներին. Նախազգուշացնում է, որ եթէ ապագայում զինւորները վերստին այդ տեսակ ապստամբութիւն կը սարքեն, այն դէպքում դրդիչները կենթարկվեն պատասխանատուութեան և կը պատժվեն: Մեծ վէզիրին առաջարկված է անյապաղ թուցիկի մասին յայտնել դեսպանատներին և մամուլին: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 11 ապրիլի

Քաղաքը գրաւված է կոմիտէի զօրքերով: Այսօր առաւօտեան ժամը 5-ից լսվում է ուժեղ հրացանաձգութիւն և առանձին պայթիւններ թնդանօթներից: Կարծում են, որ բերդապահ զօրքի յանկարծակի եկած զօրքերը ցոյց են տալիս թոյլ դիմադրութիւն՝ պատժվելու երկիւղից:

Բեռլինի զինւորական գործակալ Էնվէր-բէյը իւրաքանչիւր դեսպանատան պաշտպանութեան համար ուղարկեց մէկական զօրավաշտ:

Քաղաքում իրարանցում ու սարսափ է տիրում: Ամենուրեք տեսանելի են պահակախմբեր: (Հ. Գ.)

—

Լոնդոն, 11 ապրիլի

Բէյտէրի գործակալութեանը հաղորդում են Կ. Պոլսից. «Առաւօտեան ժամը 5-ից լսվում է հրացանաձգութիւն. երբեմն Ելդըզի բարձունքներից լսելի են թնդանօթների պայթիւններ. հաւանօրէն տեղի է ունենում ճակատամարտ Սալոնիկի զօրքերի և Ելդըզի բերդապահ զօրքի միջև»: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 11 ապրիլի

Կոմիտէի զօրքերը երեքժամեայ կռւից յետոյ վերցրին Թաշ-Ղշլաղի և Թաքսիմի զօրանոցները: Հրացանաձգութիւնը դադարեց: (Հ. Գ.)

—

Լոնդոն, 11 ապրիլի

Բէյտէրին հաղորդում են Կ. Պոլսից. «Առաւօտեան ժամը 7-ին: Հրացանաձգութիւնը շարունակվում է: Սալոնիկի զօրքերը ռմբակոծում են Թաշ-Ղշլաղի զօրանոցները, որոնք նրանց ցոյց են տալիս յամառ ընդդիմադրութիւն: Լուրերին նայած, սպանվածների և վիրաւորվածների թիւը մեծ է: Քաղաքը պաշտպանում են Սալոնիկի զօրքերը: Զինւորների և կադետների խմբերը Սալոնիկի օֆիցէրների հրամանատարութեան տակ պաշտպանում են դեսպանատները: Բոլոր հնարաւոր միջոցները ձեռք են առնված անկարգութիւնները խափանելու համար»: (Հ. Գ.)

—

Բեռլին, 11 ապրիլի

«Վոլֆին» հաղորդում են Կ. Պոլսից. «Ելդըզի պահակախումբը անձնատուր եղաւ պաշարող զօրքին»: (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 11 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հաղորդում են Կ. Պոլսից, որ այստեղ յաճախակի երկիւղ յայտնեցին, որ քաղաքը մտած Սալոնիկի զօրքերը բաւականաչափ ուժեղ չեն, որպէսզի իրանց ձեռքում առնեն քաղաքի իշխանութիւնը, որի պատճառով գիշերս կարող էր փոփոխութիւն տեղի ունենալ նրանց օգտին: Ենթադրվում էր, Սալոնիկի զօրքերի առանձին, բայց միանգամայն յուսալի մասերը կարող են ընկնել մահմեդական ազգաբնակութեան, առանձնապէս հոգևորականութեան և ռէակցիոներների ազդեցութեան տակ: Հետևանքում կարող էին խոշոր անկարգութիւններ ծագել, որը ն ցանկալի էր ռէակցիոներներին, որոնք իրանց յոյսը դրել են օտարազգի միջամտութեան վրա: Թէև հարկ է հաշւի առնել ակնկալների, բայց և պէտք է կարծել, որ առայժմ յիշեալ երկիւղները անհիմն են: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 11 ապրիլի

Ցերեկվայ ժամը հինգին: Առաւօտեան Ելդըզում բարձրացաւ սպիտակ դրօշակ: Արդէն ժամը հինգի մօտերը հրացանաձգութիւնը դադարել է: Կոմիտէի զօրքերը խանվում են Ելդըզի բոլորքը: Զօրանոցների և պահակատեղերի շինութիւնների մեծ մասը գրաւվեց առանց դիմադրութեան: Մակեդոնական զօրքերի ձեռքումն են նաև երկու զօրանոցներ Պէրայում, ուր եղաւ դիմադրութիւն: Երկու զօրանոցների պաշտպանների կորուստները չափազանց նշանաւոր են: Զինւորներից շատերը փախան և թագնվեցին մասնաւոր տներում:

Պետ. Հեռ. Գործակալութեան բաժանմունքին շրջապատող այգու պատի մօտ պայթեց մի ռումբ, որի կտորներն ընկան աւստրօ-ունգարական դեսպանատան բակը:

Դիպլօմատիական միսսիաներից ոչ մէկը չը վնասվեց. միայն այն, որի մէջ գտնվում է ռումինական միսսիայի դեսպանատունը, ընկան մի քանի հրացանի գնդակներ, որոնք, սակայն, վնաս չը հասցրին: Բելգիական միսսիան ներս խուժեցին բելգիացի արտիլէրիստները: Աստիճանաբար կարգ ու կանոնը վերահաստատվում է. հիմք չը կայ երկիւղ կրելու յետագայ աբիւնալի ընդհարումներից, ևս առաւել որ ընդդիմադրութիւն ցոյց տուածները բոլորն էլ մասամբ սպանվել են, մասամբ ձերբակալվել: Սպանվածների թիւումն է, լուրերին նայած, պատահական գնդակից, մի անգլիացի. «Դէյլի Խրօնիկլի» թղթակիցը, Բուդ Մուրը, թեթև վիրաւորված է: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 11 ապրիլի

Երեկոյեան ժամը 7-ին: Ելդըզից ստացված արժանահաւատ տեղեկութիւնների համաձայն, այնտեղ ամեն ինչ հանգիստ է: Կոմիտէի զօրքերը դեռ չեն հասել պատերին: Նրանք կանգնել են մօտաւորապէս մէկ և կէս վերստ հեռաւորութեան վրա: Ելդըզում հաւատացած են, որ շարժումը կերերէ գահը, որովհետև սուլթանը իբր նախօրօք հաւանութիւն է տուել մարտի 31 ի յեղաշրջման մեղաւորներին պատժելուն և բերդապահ զօրքը փոխելուն, որով չէր հրամայում զօրքի առանձին մասերին վանել կոմիտէի զօրքերին: Մեծ վէզիրը խորհրդակցում է կոմիտէի զօրքերի հրամանատարի հետ: Կոմիտէի զօրքերը քաղաք մտան երկու կողմից: Այն զօրամասը, որ եկաւ երկաթուղով, անցնելով Ստամբուլով, գրաւեց Կարաքէօյի կամուրջը: Զօրամասը պահակախմբեր դրեց բանկերի, դեսպանատների, հիւրանոցների և ուրիշ կարևոր տեղերի մօտ: Ռուսաց դեսպանատանը գտնվում են սալօնիկցի 30 զինւորներ երկու օֆիցէրներով, որոնցից մէկը խօսում է ռուսերէն: Փողոցներում շրջում են Սալոնիկի ժանդարմները: Միւս զօրամասը քաղաք մտաւ Բէօյիւք-դէրէի ճանապարհով և դիմադրութեան հանդիպեց Թաշ-Ղըշլաղ և Թաքսիմ զօրանոցներում: Դէպի Ելդըզ ճանապարհին դիմադրութիւնը տևեց երեք ամբողջ ժամ. մէկը միւսի ետևից զօրանոցները անձնատուր եղան թնդանօթների ոյժով: Յետագայ գործողութիւնների ծրագիրը անյայտ է: Բազմազան լուրեր են պտտում, ի թիւս որոնց մէկը այն մասին, թէ անմիջապէս նոր սուլթան պէտք է հռչակվի: Բոլոր լուրերն էլ ճշգված չեն: (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 12 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հեռագրում են. «Գիշերվայ ժամը 11 ին: Պէրայում, Ղալաթիայում և Ստամբուլում լիակատար հանգստութիւն է: Փողոցներն ուղղակի մեռել են: Զինւորական պահակախմբերը քաղաքի բոլոր կէտերում գործում են օրինակելի կերպով»: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 12 ապրիլի

Առաւօտեան ժամը 8-ին: Քաղաքը հանգիստ է: Փողոցներում շրջում են պահակախմբեր: Հրացանաձգութիւն չը կայ: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 12 ապրիլի

Առաւօտեան ժամը 9 և 30 րոպէին: Գիշերն անցաւ առանց հրացանաձգութեան: Ելդըզի հարցը դեռ չէ վճռված: Երէկ դադարած հաղորդակցութիւնը Ստամբուլի հետ վերսկսվեց: Կամուրջները պաշտպանվում են զօրքերով: Եւրօպական գծի վրա երթևեկում են միայն զինւորական գնացքները, որոնք կոմիտէի զօրքերին նորանոր օժանդակիչ ամրութիւններ են հասցնում: Քաղաքը կառավարում են զինւորամասերը. Նախկին ոստիկանական գործակալների մի մասը թոյլտւութիւն ստացաւ իր պարապմունքներին դիմել: (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 12 ապրիլի

Ապրիլի 11-ի երեկոյեան ժամը հինգին: Թօփխանայում զինւորական պահեստների մօտի զօրանոցները վերցնելուց յետոյ, ըստերևոյթին քաղաքը վերջնականապէս կոմիտէի զօրքերի ձեռքումն է: Պէրայում հանգիստ է և կենդանութիւն է տիրում, թէև ամենուրեք պահակախմբեր են և պահակներ: Ժամը 2-ին կոմիտէի զօրքերը սկսեցին կուտակվել Ելդըզի շուրջը, ուր, լուրերին նայած, երկու բատալիոն արդէն անձնատուր է եղել: Սուլթանին իբր ուլտիմատում է առաջարկված և չորս ժամ ժամանակ է

տրված մտածելու։ Իբրև պահանջ դրված է—անպայման անձնատուր լինել։ Արժանահաւատ տեղեկութիւններ չը կան։

Երեկոյեան ժամը 8 ին։ Մեծ վէզիրը Ելդըզումն է։ Ռուսաց դեսպանը այցելեց անգլիական դեսպանին, նաև արտաքին գործերի մինիստրին, որ զօրքերի առաջխաղացման ժամանակ գտնվում էր հիւրանոցում, որտեղից ամբողջ օրը դուրս չեկաւ։ Րիֆադ-փաշայի տեղեկութիւնների համաձայն, Ելդըզի պահապան զօրքերի մի մասը, թւով 1500 զինուոր, իսկապէս անձնատուր է եղել և դուրս եկել Ելդըզից. միւս մասը մնացել է։ Ուրիշ տեղեկութիւնների համաձայն, մնացած մասը, թւով 2000 զինւոր, փախել է Տէրապիա։ Վերջին լուրը կասկածելի է, որովհետև Տէրապիայի ճանապարհը գրաւած ունեն կօմիտէտի զօրքերը։

Երկու կողմից էլ կան շատ սպանվածներ և վիրաւորվածներ։ Կօմիտէտի զօրքերը կորցրին հարիւր մարդ. ծանր վիրաւորված են երկու ամերիկական և անգլիական թղթակիցներ։ Րիֆադ-փաշան իր յոյսը համաձայնութեան հասնելուց դեռ չէ կտրել։ Կօմիտէտի օֆիցէրները մխտում են այդ և հաւատացնում են, որ գիշերս Ելդըզը կը ռմբակոծվի։ Լուրերին նայած, ռմբակոծութեան դէպքում Սկիւտարի սուլէյմանեան զօրանոցները վճռել են ռմբակոծել Պէրան։

Երեկոյեան դէմ եկաւ նաւատորմը։ Կօմիտէտի զօրքերը հաւատացնում են, որ նաւատորմը եկել է սուլէյմանեան զօրանոցներին սպառնալու համար։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 12 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հեռագրում են Կ. Պօլսից. «Երէկ պատահմամբ ռումբի թռած կտորից թեթև վիրաւորվեց ամերիկական դեսպանատան առաջին թարգմանը։ Պատահմամբ վիրաւորված են նաև մի քանի օտարահպատակներ։ Փախստական զինւորների հալածանքը և խուզարկութիւնները տներում շարունակվում են։ Թօփխանայի արտիլլէրիական զինարանում մնացած զօրքերի մի վաշտ անձնատուր եղաւ ցերեկվայ ժամը 1 և 30 րոպէին, երբ զինարանի դիմաց թնդանօթներ ուղղվեցին»։ (Հ. Գ.)

—

Պարիզ, 12 ապրիլի

Հաւասին հեռագրում են Կ. Պօլսից կէսօրվայ ժամը 1 և 40 րոպէին. «Ելդըզի ամբողջ զօրքը զէնքերը յանձնեց. տկանանւերը շրջում են նաւամատոյցում սուլթանի փախուստի առաջն առնելու համար»։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պօլիս, 12 ապրիլի

Կէսօրվայ ժամը 3 և 40 րոպէին։ Կորուստների թիւը հաշւում են 2000 մարդ։ Կօմիտէտի զօրաբանակը տեղաւորվեց կռւով ձեռք բերած զօրանոցներում։ 5000-ից աւելի գերված թիկնապահ զինւորներ Կիէթխանէի միջով տարվեցին Զադուդ-փաշայի զօրանոցը։

Քննիչ յանձնաժողովը քննում է մարտի 31-ի յեղաշրջման կազմակերպութեան մանրամասնութիւնները և դիմադրութեան պատճառները։ Զինւորական մինիստրութեան մէջ կերված զօրքի հրամանատարը կարգադրութիւններ է անում ինչպէս իր սեփական տանը։

Քաղաքն ունի անձնատուր եղած քաղաքի տեսք։ Փողոցները լի են կենդանի ամբոխով, որ դիտում է փչացված զօրանոցները։ Թաշ-Կըշլաղը կիսակործան է թնդանօթային կրակից։ Թաքսիմի զօրանոցների պատերը ծակվել են, պատուհանների շրջանակները դուրս են նետվել. մօտակայ տներից շատերը փչացել են։

Բէիւք-դէրի ճանապարհին և քաղաքի բարձունքներին տեղաւորվել են թնդանօթները, ուղղված Ելդըզի դիմաց, ուր, ինչպէս նշաններից երևում է, շատ քիչ զօրք է մնացել։ Կօմիտէտի զօրքերը Ելդըզին աւելի մօտ չեն գնում։ Ասում են, որ սուլթանի բոլոր զօրքերը ցրվել են, բացի անձնական պահակախմբից։ Սկիւթարի զօրանոցը, որի դիմադրութիւնից երկիւղ էին կրում, ըստ երևոյթին այլ ևս սպառնական չէ. մի գունդ ուղարկվեց նրան գրաւելու համար։ Ելդըզի դէմ յետագայ գործողութիւնների վճիռը կախված է ազգային ժողովից, որն այսօր կը գումարվի Սան-Ստեֆանոյում։ Ստամբուլի հետ հաղորդակցութիւնը կրկին ընդհատվեց։ Պէրա մտան բօլգարացի 1500 կամաւոր զինւորներ։ Զօրքերը գալիս են (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 12 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ Սալօնիկի զօրքերը կէսօրվայ ժամը 1-ին շրջապատեցին Ելդըզի բոլոր բարձունքները։ Այս երկաթեայ օղակը աւելի խտանում է։ Ժամը երկուսին, ըստ երևոյթին, սկսվեցին գործողութիւնները Ելդըզի դէմ։ Ելդըզի ետևը գտնվող զօրանոցներում երևաց հեծելազօրը։ Սպիտակ դրօշակը կախված է ոչ թէ Ելդըզի պալատից, այլ տեղական հիւանդանոցի վրա։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 12 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» ապրիլի 11-ից հեռագրում են Կ. Պօլսից. «Ցերեկվայ 5 ժամն է։ Ստամբուլում գրաւված են բոլոր զինւորական կէտերը։ Մինչև կէսօր զօրքերին զօրեղ դիմադրութիւն ցոյց տուին Բ. Դրան մէջ գտնվող մօտ 60 զինւորները։ Երբ անցնում էին սալօնիկեան զօրքերը, զինւորները դիմաւորեցին նրանց հրացանաձգութեամբ, որի պատճառով զօրքերը չորս թնդանօթներ դրին փողոցում՝ պարսկական դեսպանատան առջև և սկսեցին ռմբակոծել Բ. Դուռը։ Աննշան են շինութեան փչացածքները։ Քանդված է մեծ վէզիրի շինութեան պատուհաններից մինը։ Կռւի ժամանակ պայթեց ռումբերի արկղը և փչացեց զինւորական ակումբի պատերը։ Այնտեղ, նոյնպէս և պարսկական դեսպանատան և հասարակական աշխատանքների մինիստրութեան մէջ ջարդված են ապակիները։ Մի քանի գնդակներ դիպան պարսկական դեսպանատանը։ Մինը անցաւ դեսպանի մահճակալի մօտով։ Սիրկէջի կայարանում ընկաւ մի ռումբ և ջարդեց մի վագօն։ Կռիւը շարունակվեց երկու ժամ։ Բ. Դրան մէջ գտնվող զինւորները փախան կամ թագնվեցին։ Սալօնիկի զօրքերի կորուստն է մի քանի սպանված և վիրաւոր, գլխաւորապէս ռումբերի արկղի պայթումից։

«Ցերեկով։ Նաւահանգիստը փակ է։ Ստամբուլում փակ են խանութները։ Նրա առևտրական մասը դատարկ է։ Այա-Սօֆիայի առաջ, պարլամենտի հրապարակը գրաւված է հետևակների գնդով և բատարէայով։ Սալօնիկի զօրքերն անցնում են փողոցներով երգելով։ Լրագիրների խմբագրատները փակ են։ Մի քանի փողոցներում զօրքերը արգելում են հասարակութեանը կանգնել։

«Երեկոյեան։ Կարայէնի կամուրջը գրաւված է զօրքերով։ Արևելեան գծի վրա երկաթուղու և Ստամբուլում էլեքտրաքարշի երթևեկութիւնը դադարեց։ Կէսօրվայ ժամը 6-ին Թաքսիմի և Թաշ-Կըշլաղի զօրանոցի դիմադրող զօրքերն անձնատուր եղան։

«Երեկոյ է։ Թէվֆիկ-փաշայի հետ Ելդըզում գտնվում է շէյխ-իւլ-իսլամը։ Սպիտակ դրօշակը շարունակվում է ծածանել Ելդըզի վրա։ Սալօնիկի զօրքերը բացարձակ անբարեացակամօրէն են տրամադրված սուլթանի վերաբերութեամբ։ Սուլթանի Ելդըզից հեռանալու լուրերը չը հաստատվեցին և չեն էլ ստուգվում։ Հաւասի տեղեկութիւնների համաձայն, պէտք է յիշատակել, որ մինչև կէսօրվայ ժամը հինգը Սալօնիկի զօրքերը Ելդըզի մօտերը չը կային։

«Երեկոյեան ժամը ութին։ Երկու ժամվայ ընթացքում բերդապահ զօրքերը փոքրիկ խմբերով հեռանում են Ելդըզից։ Նրանց զինաթափ են անում և տեղաւորում են զօրանոցներում։ Լուրերին նայած, երբ զօրքերը սկսեցին հեռանալ Ելդըզից, Սալօնիկի զօրքերն այն ժամանակ սկսեցին յարձակվել նրանց վրա»։ (Հ.Գ.)

—

Բերլին, 8 ապրիլի

Այստեղ լուր տարածվեց, որ սուլթանը իբր թէ դիմել է Վիլհէլմ կայսրին, խնդրելով ազատել իր կեանքը և պաշտպանել իր գահը։

Սուլթանի ճակատագիրը դեռևս վճռված չէ։ Լուր կայ, որ Անգլիան խորհուրդ է տուել երիտասարդ-թիւրքերի կօմիտէտին՝ իր վարկը պահպանելու նպատակով՝ գահընկէց չանել սուլթանին։

Սակայն վերջնական որոշումը կախված կը լինի նրանից, թէ ի՞ր աստիճան մասնակցութիւն է ունեցել փադիշահը յեղաշրջման գործում։ Ցամենայն դէպս եթէ մնալու լինի գահի վրա, դրա համար նա պէտք է պարտական լինի Անգլիային, մասամբ և Ֆրանսիային։ («Р. С.»)

—

Լօնդօն, 8 ապրիլի

Գերմանիան և Աւստրիան ջանքեր են գործ դնում արգելք լինելու Աբդիւլ-Համիդի գահընկէցութեանը։ Սպասվում է, որ դիպլօմատիական միջամտութիւն կը լինի նրա օգտին։ («Р. С.»)

—

Կ. Պօլիս, 8 ապրիլի

Հասարակական բոլոր խաւերի գայրոյթը սուլթանի դէմ խոշոր չափերի է հասնում։

Քաղաքի ազգաբնակութիւնը ուրախութեամբ ողջունում է երիտասար-թիւրքական զօրամասերի մուտքը։

Րէակցիան վերջին ջանքեր է գործ դնում իր դերը փրկելու և սուլթանի իշխանութիւնը պահպանելու համար։ Ամեն կողմեր սօֆթաներ են ուղարկված։ Րէակցիօներների գործակալները փորձեր են անում ոսկիներով կաշառելու զօրքերին։ Վերջիններս ոսկիները վերցնում են ու գործակալներին էլ լաւ ջարդելով դուրս վռնտում։

Ամենայն օր դեսպանները լինում են Ելդըզ-Քեօշկում։ Նրանց օգնութեամբ սուլթանը աշխատում է փրկութիւն որոնել։ Դրութիւնը կրիտիկական է և անյուսալի։

Ազգաբնակութիւնը ամեն րօպէ սպասում է սուլթանի գահընկէցութեան։ Խօսակցութիւնը այդ է միայն։

Մայրաքաղաքի իշխանութեան կողմից ուղարկված ընդարձակ հեռագիրները յետ են վերադարձվում, որպէս ոչ սահմանադրական իշխանութիւնից տրված։

Բանակցութիւնները Ելդըզի ու երիտասարդ-թիւրքերի կօմիտէտի միջև դեռևս շարունակվում են։

Զինւորական և ինժեներական դպրոցի ուսանողները միացան պատմամբ զօրքերին։ Քաղաքացիական դպրոցների աշակերտները եղբայրական ցոյցեր են անում երիտասարդ-թիւրքական զօրքերին։ («Р. С.»)

—

Վիէննա, 8 ապրիլի

Սուլթանի անձնական քարտուղարը բանակցութիւններ է վարում ռուսական, անգլիական և ֆրանսիական դեսպանութիւնների հետ։ Պալատական ադիւտանտ Թալաշ փաշան շրջում է զօրանոցները և համոզում զօրքերին հաւատարիմ մնալ սուլթանին։ («Р. С.»)

—

Վիէննա, 8 ապրիլի

Ալբանիայից ստացված վերջին տեղեկութիւնների համաձայն, այնտեղ րէակցիայի ուժեղ շարժումն է նկատվում։ Նա սկսել է Ալյօնից և անսպասելի արագութեամբ տարածվել է Սկիւտարում, Էլբասանում և Կոսսովայում (Ալբանիայում և Հին Սերբիայում)։ Այդ շարժումը սպառնում է երիտասարդ-թիւրքերին թիկունքից։ Ալբանացիները պահանջում են ճանաչել ներկայ կաբինէտը և վերականգնել շարիաթը։ Նրանք պատրաստ են, առաջին իսկ ազդանշանի համաձայն, գնալ Սալօնիկ երիտասարդ-թիւրքերի դէմ։

Երիտասարդ-թիւրքերի կօմիտէտը հրամայել է կտրել Վալօնի և Կ. Պօլսի միջև եղած հեռագրալարերը ու այդպիսով սուլթանական զօրքերին ու ալբանացիներին զրկել իրար հետ յարաբերութիւն ունենալու հնարաւորութիւնից։ Երիտասարդ-թիւրքերի զօրաբանակում չը կայ ոչ մի ալբանացի կամաւոր։ («Р. Сп.»)

—

Զմիւռնիա, 8 ապրիլի

Անատօլիու վիլայէթի մի մասը անցել է երիտասարդ-թիւրքերի կողմը և հրաժարվել է ճանաչել նոր մինիստրութիւնը։ Զինւորական մինիստրը Տրապիզօնից ու Էրզրումից կանչել է չորրորդ զօրաբանակը կառավարութեան հաւատարիմ զօրքերին օգնելու։ Չորրորդ զօրաբանակը մերժել է հնազանդվել հակասահմանադրական մինիստրութեան պահանջին, յայտնելով, որ ընդհակառակը պատրաստ է Կ. Պօլսի դէմ գնալու։ («Р. Сп.»)

—

Սուլթանի եղբայր Րաշիդ էֆենդին, որին երիտասարդ-թիւրքերը մտադրվում էին սուլթանական գահը բարձրացնել Աբդիւլ-Համիդին գահընկէց անելու դէպքում, բանտարկված է Ելդըզ-Քեօշկում։ («Б.»)

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԹԻՒՐՔԱՑ ԴԵՍՊԱՆԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱԴԱՆԱՅԻ ԿՈՏՈՐԱԾԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄԱՄԲ

—

Պետերբուրգի «Рѣчь» լրագրի թղթակիցը հետևեալ խօսակցութիւնն է ունեցել թիւրքաց դեսպանի հետ Ադանայի կոտորածի վերաբերմամբ։

Թղթակցի հարցին դեսպանը պատասխանել է.

— Այդ առիթով կարող եմ մի քանի իրական փաստեր հաղորդել, որոնք, յոյս ունեմ, լոյս կը սփռեն այնտեղի դէպքերի վրա։ Ինձ համար հեշտ է այդ բանն անել, որովհետև դրա մասին ես հէնց նոր տեղեկութիւններ ստացայ իմ կառավարութիւնից։ Ամբողջ գործը սկսվեց մի կռւոյ պատճառով, որի համար մի հայ վիրաւորեց երկու մահմեդականի։ Վիրաւորվածներից մէկը շուտով մեռաւ։ Այնուհետև քաղաքում անկարգութիւններ սկսվեցին և տեղի ունեցան մի քանի ընդհարումներ մահմեդականների և հայերի միջև։ Երկու կողմից էլ կային սպանվածներ և վիրաւորներ։ Բացի դրանից բռնկվեց հրդեհ, որը մինչև այժմ չէ կարող դեռ հանգցված լինել։ Հայերը շրջապատեցին մահմեդական գիւղերը։ Այդ վերջինները, չը կարողանալով պաշտպանվել, օգնութիւն են խնդրում իշխանութիւններից։ Ներկայումս մեր իշխանութիւնները միջոցներ են ձեռք առել կարգը վերականգնելու համար։ Այնտեղ օժանդակ զօրքեր են ուղարկված Բէյրութից և Նէզէպաշիից։ Մեր կառավարութիւնը խիստ քննութիւնն է սկսած, և եթէ ապացուցվի, որ մեր պաշտօնեաները մեղաւոր են, նրանք խիստ կը պատժվեն։ Վերջին տեղեկութիւնները, բարեբաղդաբար, շատ հանգստացնող են և մենք հաւատացած ենք, որ կարգը կը վերականգնվի։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Ջուլֆա, 11 ապրիլի

Տեղումս գտնվող երկու հարիւրեակ կօզակները և հրացանաձիգների վաշտը անցան Պարսկաստանի սահմանը։ Կօզակները գնացին Թաւրիզի ճանապարհով։ Հրացանաձիգները գրաւեցին պարսկական Ջուլֆան։ Ապրիլի 13 ին և 14 ին Թիֆլիսից կը գան նոր զօրքեր և կանգնեն դարձեալ սահմանը։ (Հ. Գ.)

—

Աստարա, 11 ապրիլի

Եկաւ ռուսաց կօմիսարը կօզակներով։ Գումբէկիկարուսից թիւրքմէնները յետ նահանջեցին. քաղաքն անվնաս է։ (Հ. Գ.)

—

Լօնդօն, 11 ապրիլի

Րէյտէրին հեռագրում են Թաւրիզից, որ բոլոր փոները փակ են։ Քաղաքում եղան սովամահութեան շատ դէպքեր։ Կանանց խմբերը ցոյցեր են սարքում։ Սաթթար-խանը կրկին յայտնեց, որ ինքը վճռել է անձնատուր չը լինել։ (Հ. Գ.)

—

Թաւրիզ, 11 ապրիլի

Ռուսաց վաճառականական աւագը Վասբինջում գնեց բաւականաչափ ալիւր, սակայն Էյն-ուդ-Դօվլէն թոյլ չը տուեց այդ ալիւրը քաղաք մտցնել։

Անջումանի ընտրած պատգամաւորները, որոնք բանակցելու էին շահի զօրքերի հրամանատարի հետ, հրաժարվեցին մեկնել Թաւրիզից, վախենալով Էյն-ուդ Դօվլէի ուխտադրուժից, որովհետև վերջինս չէ կատարում խոստացված վեցօրեայ հաշտութիւնը։ Շատ հաւանական է, որ մնացած երեք օրվայ ընթացքում խաղաղ բանակցութիւնները տեղի չեն ունենայ և Թաւրիզ հաց ներս չի մտնի, ինչպէս չը մտաւ անցած երեք օրում։ Ֆէդայիները ունեն երեք շաբաթվայ պաշար ևս, իսկ ազգաբնակութեան մասսան քաղցած է։

Կարելի է ամեն րօպէ սպասել, որ հեռագրական հաղորդակցութիւնը դադարէ։ (Հ. Գ.)

—

Թէհրանից հեռագրում են, որ ռուսական և անգլիական դեսպանները իրանց կառավարութիւնների անունից առաջադրել են շահին հետևեալ կտրական պահանջները. փոխել վէզիրին և զինւորական մինիստրին, ներումն շնորհել բոլոր սահմանադրականներին, ի թիւս որոնց նաև թաւրիզեցիներին, և անմիջապէս հրաւիրել մէջլիսը։ Այդ պահանջները կատարելու դէպքում շահին խոստանում են փոխառութիւն տալ, հակառակ դէպքում Ռուսաստանը և Անգլիան կը միջամտեն Պարսկաստանի ներքին գործերին։

Շահը խնդրել է ժամանակամիջոց տալ իրան մտածելու այդ մասին։ («Б.»)

—

Էնգլիում լուրեր են պտտում, որ Ռուսաստանի կողմից Պարսկաստանի ներքին գործերին միջամտելու դէպքում, մտադրութիւն կայ սրբազան պատերազմ յայտարարել ամբողջ երկրում՝ ներս խուժող զօրքերի դէմ։

Ներկայումս Րաշտի յեղափոխական բանակում վերջին ձևի հրացաններով զինված մարտիկների թիւը հասնում է 1500 հոգու։

Տեղական յեղափոխական կօմիտէտը իր տրամադրութեան ներքոյ ունի ռազմափամփուշտների մեծ պաշար և 200,000 թուման կանխիկ գումար։ («Б.»)

—

Պարսկական Աստարայում գործադուլ են արել աստարա-արդաբիլեան խճուղու բանւորները թւով 1500 հոգի, առանց որևէ պահանջներ անելու։ Գործադուլին չը միացող ռուս բանւորներին սպառնալիքներով հարկադրել են ընդհատել աշխատանքները։ Ազգաբնակութիւնը յուզված է այդ դէպքից, մանաւանդ որ գործադուլարարները արգելք են լինում երթևեկութեան։ Ռուսական հիւպատոսարանը կառավարութիւնից աջակցութիւն է խնդրել ռուսաց հպատակների կեանքն ու գոյքը պաշտպանելու համար։

Գործադուլարարները ուզում էին բանակցութիւն սկսել գծի վարչութեան հետ, բայց վերջինս հրաժարվեց և մտադիր է ռուս բանւորներ հրաւիրել փոխարինելու պարսիկներին։ Այստեղ յոյս ունենն սակայն, որ այդ բանը տեղի չունենայ։ («Б.»)

—

Աստարայից հաղորդում են, որ Արդաբիլից Աստարա տանող գծի կամուրջները քանդված են։

Ալարցիներին արդէն միացել են մօտակայ գիւղերի բնակիչները՝ ղուրանի վրա երդւելով հաւատարիմ մնալ շահին և կռւել յեղափոխականների դէմ։

Շահի զօրքերի դէմ մարտի 24-ին ընդհարվելուց յետոյ, յեղափոխականները վճռել են յարձակողական դիրք ընդունել և, կենտրոնացնելով իրանց բոլոր մարտական ոյժերը, գնալ Արդաբիլի վրա, ուր միապետական խաների դէմ սուր տարաձայնութիւններ են ծագել։ («Б.»)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Լիսսաբօն, 11 ապրիլի

Երէկ զգացվեց երկրաշարժ։ Վնասվեց մի քանի մարդ. շատերը գիշերն անցրին հրապարակներում և այգիներում։ Սանտարէմի և Լիսսաբօնի միջև խոշոր աւերմունքներ են։ Բենավենտում շատ տներ քանդվել են։ Սանտարէմի մօտերը Տախէ գետը դուրս եկաւ ափերից։ Բենավենտա ուղարկվեցին ազատարար խմբեր։ (Հ. Գ.)

—

Պարիզ, 11 ապրիլի

Հաւասին հաղորդում են, որ Սօֆիայի ֆրանսիական և անգլիական դեսպանները երէկ տեղեկացրին բօլգարական կառավարութեան, որ իրանց կառավարութիւնները ընդունում են Բօլգարիայի անկախութիւնը։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 11 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հաղորդում են Սէրաեվից. «Պլէվլէից հաղորդում են, որ թիւրքաց կառավարութիւնը ապրիլի 1-ին կարգադրեց փակել սերբիական սահմանը։ Նօվօ-Բազարից ստացվող տեղեկութիւնների համաձայն, տեղական քրիստոնեայ ազգաբնակութիւնը անհանգիստ է Կ. Պօլսի դէպքերից։ Պրեպօլում ժողովվում են մահմեդականների խմբերը և տեղի են ունենում քրիստոնեաների դէմ թշնամական ցոյցեր։ Զօրքերը բռնութիւնների առաջն առել են։ Գիւղական տեղերից հաղորդում են բազմաթիւ սպանութիւնների և կողոպուտների մասին։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգում տեղեկութիւններ են ստացվել, որ Ուսսուրական շրջանում չինական ազգաբնակութեան մէջ խոշոր անկարգութիւններ են սկսված։

Ժօրէսը Պարիզի մէջ լոյս տեսնող «L'Humanité» լրագրում մերկացնում է մի ամբողջ խումբ պրօվօկատորների գործունէութիւնը, որոնք սիստեմատիկ կերպով ձգտում են վարկաբեկել ռուս էմիգրանտներին, որպէսզի զրկեն ֆրանսիական կառավարութեանը բերբեռաժիանը ձեռք առնել նրանց դէմ։ («Б.»)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԷՋՄԻԱԾԻՆԸ ԵՒ ԳԻՒՂԱՑԻՆԵՐԸ

—

Հանգուցեալ Գ. Արծրունին վաղուց էր գուշակում, որ Էջմիածնի հոգևորականութիւնը ժողովրդի մասին մտածելու ընդունակութիւնից զուրկ է։ Այսօրվայ Էջմիածինը փառաւոր կերպով ապացուցանում է, որ Էջմիածնի գործերը իրանց ձեռքում բռնող մի քանի ինտրիգան հոգևորականները ոչ միայն բացարձակ կերպով ժողովրդի թշնամիներ են, այլ և Էջմիածնի իսկական շահերը անհասկացող, որովհետև այդ մեծամտութեամբ կուրացած չնչին արարածները ընկղմված են փոխադարձ ատելութեան և ինտրիգաների ցեխի մէջ, ոչ խելք և ոչ ազնւութիւն ունեն գործի մասին մտածելու։ Ներկայ սինօդականների ապիկարութեան բազմաթիւ փաստերը մի կողմ թողած՝ բաւական է յիշել նրանց յարաբերութիւնը և վերաբերմունքը իրանց աչքի առաջ աղքատութեան մէջ տոգորվող գիւղացիներին, այն գիւղացիներին, որ հարիւրաւոր տարիներ իրանց քրտինքով կերակրել և կերակրում են այդ պորտաբոյծներին, որոնց մէջ կան բազմաթիւ յանցաւորներ, որ յանդգնում են արտաւորելու նոյնիսկ գիտնականի անունը։ Խնդիրը նրանումն է, որ Էջմիածինը ունի հինգ գիւղ— Վաղարշապատ, Մաստարա, Օշական, Մողնի և Եղւարդ։ Այս գիւղերի ժողովուրդը դարերի ընթացքում մշակել է, վարել է, ցանել է, հնձել է և ամեն տարի ստացած արդիւնքի մի հինգերորդ մասը իր սայլերով և եզներով տարել է Էջմիածնի շտեմարանը։ Ամենից շատ և միշտ տուժել են վաղարշապատցիները, որովհետև նրանք վանքին մօտ են ապրել և Էջմիածինը միշտ է ունեցել աւելի խստութեամբ ժողովելու բահրէն, իսկ հեռու գիւղացիք միշտ պակաս են տուել հասոյթը։ Բացի այս՝ եղւարդցիք, օշականցիք մշակել են և մշակում են վանքապատկան բոլոր հողերը, և Էջմիածինը այդ գիւղերում մի դեսեատին անգամ հող չունի իր ձեռքում, այլ բոլորը ժողովրդին է տուած մշակելու։ Օշականում միայն Էջմիածինը մի երկու այգի ունի իբրև սեփականութիւն։ Թէ՞ղ փորձի Էջմիածինը Եղւարդի գիւղացիների ձեռքից վերցնելու իր համար մի քսան դեսեատին հող՝ և նա կը զրկվի բոլոր հողերից։ Իսկ բոլորովին այլ դրութիւն է ստեղծվել Վաղարշապատի աղքատ գիւղացիների համար։ Վաղարշապատում Էջմիածինը ունի վեց հազար դեսեատինից աւելի հող, որից միայն 750 դեսեատինը ժողովրդի ձեռքին է և ցանելու պէտքական։ Մնացած հազարաւոր դեսեատին հողերը հոգևորականութեան ապիկարութեան շնորհիւ մնացել են անմշակ։ Ներսէս կաթողիկոսի օրերից Էջմիածինը հայ ժողովրդից տասնեակ միլիօններ է ստացել և լուրջ կերպով չէ կարողացել մտածելու այդ հողերի ոռոգման մասին, որովհետև Գէորգ կաթողիկոսը այդ գործը յանձնեց մի ինքնուրոյն կապալառուի, որ Զանգի գետից ջուր հանելու անաջող փորձն արեց. Խրիմեանի օրօք մի տասնեակ հազար էլ ծախսեցին Սև-Ջրի վերևներից առու բերելու, և անաջող։ Միմիայն Խրիմեանը հայ ժողովրդից մէկ միլիօնի չափ փող ստացաւ.

[illegible]

...կանալ, որ նա արդէն կորցրել է իր պատմական քաղաքական նշանակութիւնը: Այժմ արդէն մեր սուրբ-հայրերը ոչ մասնաւորապէս և ոչ բարոյապէս ոչ միայն բարձր չեն բուն ժողովրդից, այլ և շատ առաւել ստոր աստիճանի վրա են, որովհետև նրանք կորցրել են իրանց կրօնական քաղաքակրթիչ դերը և ոչ մի արդիւնաւէտ աշխատանք չեն կատարում, ուստի և ժողովուրդը նրանց պարապիտ դասակարգ է համարում: Ներկայ ժամանակում եթէ այդ անգործ և անպէտք մարդիկ օր առաջ չը մտածեն պէտքական դառնալու ժողովրդին և քաղաքակրթական նոր գործօն չը դառնան կեանքում՝ շատ շուտով կը մեռնեն և կանհետանան: Հէնց այս ժամանակ մեր սուրբ հայրերը, որպէս յատուկ է բթամիտ բիւրօկրատներին, աւելի և աւելի թշնամական վերաբերմունք են ցոյց տալիս դէպի աղքատ և տառապող ժողովրդի դրութիւնը:

Վաղարշապատի գիւղացիք խնդրում են սինօդից, որ վանքապատկան հազարաւոր դեսեատին հողերից նոր վարելահողեր տրրվեն, իսկ սինօդը անուշադիր է թողնում այս խնդիրը: Բայց սինօդը նոյնիսկ իր շահերը հասկանալու անընդունակ է: 1905 թ. օգոստ. 1-ի բարձրագոյն ուկազով յանձնարարված է Կովկասի Փոխարքային բարւոքելու էջմիածնի գիւղերում ապրող գիւղացիների վիճակը և հողային խնդիրը լուծելու: Պէտք է ուրեմն սինօդի անդամները, որոնց մէջ կան և իրանց գիտական համարող յանդգնութիւն ունեցող պօպօզաւորներ, կարողանան ըմբռնելու, որ աւելի լաւ է օր առաջ ժողովրդի արդարացի պահանջներին գոհացում տալ, որովհետև կարճ ժամանակում օրէնսդրական ճանապարհով այդ խնդիրը լուծվելու է յօգուտ ժողովրդի, և եթէ այդ մոմենտում սինօդի յարաբերութիւնը ժողովրդի հետ թշնամական լինի, հազիւ թէ էջմիածինը այս հանգամանքից չը փասվի և չը տուժէ: Միայն բթամիտները անուշադիր են լինում կեանքի հրամայող փաստերի վերաբերմամբ: Նուշիրվան

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Նուխի, 9 ապրիլի

Հաղորդում եմ վերջին օրերս տեղի ունեցած մի դէպքի մասին, որն օրվայ խօսակցութեան նիւթ է դարձել Նուխում:

Տեղացի մի աղքատ ընտանիքի աղջիկ՝ 15—17 տարեկան, սիրահարվելով մի Թուրքի հետ, փախչում է տնից: Աղջկայ հայրը այդ մասին յայտնում է ոստիկանութեան. ոստիկանութիւնը խսկոյն և եթ ձերբակալել տալով Թուրքին բանտարկում է, իսկ աղջկան հարց է տալիս՝ թէ ինչո՞ւ նա հակառակ օրէնքի թոյլ է տուել իրան փախչելու մահմեդականի հետ: Աղջիկը առարկում է, որ «ես սիրել գնացել եմ և թէ այդ կատարվել է իմ ծնողների յօժար կամքով»: Ինչպէս հասարակական կարծիքն է արտայայտում, վաղուց է, որ յիշեալ Թուրքը անընդհատ յաճախում է եղել այդ աղջկայ տունը և թէ նիւթականով էլ օգնում է եղել այդ աղքատ ընտանիքին:

Ոստիկանութիւնը աղջկան յանձնում է տեղիս Եղիշէ վարդապետին, որ վերջինս գոնէ կարողանայ աղջկան յետ կանգնեցնել իր մտադրութիւնից: Սակայն աղջիկը յաջորդին էլ նոյն պատասխանն է տուել, ինչ որ ոստիկանութեան—«սիրել եմ՝ գնացել եմ»: Վերջապէս յաջորդին մի կերպ աջողվում է աղջկան յետ կանգնեցնել իր մտադրութիւնից: Այդ առիթով հանգանակութիւն է բացված, որպէսզի մի համեստ գումար հաւաքելով կարելի լինի աջողեցնել աղջկանը մարդու տալ:

Ինչպէս ասում են, մի հայ երիտասարդ մտադիր է այդ դժբաղդին փրկելու համար ամուսնանալ նրա հետ: Դեռ հարց է՝ կիրագործվի՞ այդ նպատակը թէ՞ ոչ. այդ ցոյց կը տայ մեզ մօտ ապագան:

Այդ դէպքը խիստ գրգռել է տեղիս ստոր-րին, ազէտ և ֆանատիկոս Թուրքերին. Նրանք շատ դժգոհ են, որ աղջկան յետ են կանգնեցրել իր մտադրութիւնից, որն և առիթ է եղել Թուրքի բանտարկվելուն:

Մենք միայն ցաւել կարող ենք մեր հաւրեան Թուրքերի այդօրինակ վարմունքի վրա: Եւլիբեգ

—

Ախալցխա, 8 ապրիլի

Քաղաքումս լուր է ստացվել, որ մօտ օրերս տիկին Սիրանոյշը մտադիր է իր ներկայ խմբով գալ Ախալցխա մի երկու ներկայացում տալու, որտեղից յետոյ գնալու է Ախալքալաք նոյն նպատակով:

Այս անսպասելի ուրախալի լուրը մեծ հրճուանք պատճառեց գիտակից հասարակութեան և ամենքն էլ սպասում են այդ լուրի ճշգութեանը: Տիկին Սիրանոյշը իբրև հռչակաւոր դերասանուհի յաճախել է շատ գաւառական քաղաքներ և իր գեղեցիկ ու հմայիչ խաղով հիացրել է գաւառացիներին: Սակայն մենք, ախալցխացիներս, մինչև հիմա էլ այդ բաղդին չենք արժանացել և չենք տեսել տիկնոջ տաղանդաւոր խաղերը: Ուրեմն որքան ցանկալի և նպատակայարմար գործ արած կը լինի յարգելի տիկինը, եթէ հաճէր խսկապէս գալ Ախալցխա և իր բեմական շնորհը ցոյց տար մեր զրկված հասարակութեան:

Այս լուրի ազդեցութեան տակ, տեղիս դրամատ. սիրողների ընկերութեան նորընտիր վարչութիւնը, ամսիս 6-ին նիստ ունենալով, որոշել է նպաստաւոր պայմաններ տալ տիկնոջ, նրա Ախալցխա գալը աջողեցնելու համար: Յոյս ունենք, որ նորընտիր վարչութիւնը անպայման կը նպաստէ տիկնոջ այդ մտադրութեանը, ամեն հնարաւոր միջոցներ առաջարկելով:

Այսօր մեծ հանդէսով թաղեցին ամսիս 4-ի գիշերը ճանապարհին սպանված ռուս սարաժնիկին: Թաղման յուղարկաւորութեան ժամանակ քաղաքիս բոլոր խանութները փակ էին: Libre

—

Իգդիր, 9 ապրիլի

Ամսիս 6-ին Իգդիրում սկսեցին խուզարկել Վաղարշակ Կանայեանցի, Սեդրակ Կանայեանցի, Արմենակ Շաշվարեանցի և Յաբէթ Կանայեանցի տները: Կասկածելի ոչինչ չէ գտնված:

Յիշեալ անձանց ձերբակալեցին և բանտարկեցին: X

—

Երևան, 11 ապրիլի

Այս տարի գաւառում բուսականութիւնը առատ բերք է խոստանում: Եղանակները խիստ կանոնաւոր են և յաճախ յորդ անձրևներ են տեղում: Մ. Բ.

ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՆԻՍՏԸ ԵՒ Գ. ԼԵՒՈՆԵԱՆԻ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

—

Ապրիլի 9-ին, հինգշաբթի երեկոյեան, Կովկասեան Հայոց Բարեգ. Ընկերութեան նոր շէնքի դահլիճում կայացաւ Հայոց Ազգ. Ընկ. հրապարակական նիստը:

Վարչութեան անդամ Ե. Լալայեան, բանալով նիստը, յայտնեց, որ Ազգագր. Ընկ. խորհուրդը իր վերջին նիստում որոշեց կազմակերպել ներկայ հրապարակական նիստը, որպէս յարգանք աշուղ Ջիւանու յիշատակին, ուր պ. Լևոնեան կը կարդայ իր դասախօսութիւնը նուիրված հայ աշուղներին և մասնաւորապէս Ջիւանու կեանքին ու գործունէութեանը: Ներկայ եղողները պ. Լալայեանի առաջարկով ոտքի կանգնելով յարգեցին Ջիւանու յիշատակը:

Ապա Գ. Լևոնեան ամբիոն բարձրացաւ ունենալով աջ ու ձախ կողմում աշուղների խմբեր աշուղական և յատկապէս պարսկական երգ ու նուագների նմուշներ տալու համար:

Նիստի հետաքրքրական լինելը ունկնդիրների մեծ հասարակութիւն էր գրաւել, գլխաւորապէս, միջնակարգ ինտելիգենցիայից և դպրոցների աշակերտ-աշակերտուհիներից:

Իր բանախօսութիւնը դասախօսը բաժանել էր չորս գլխաւոր մասերի՝ 1) աշուղը պատմական շրջաններում, 2) աշուղների նշանակութիւնը, 3) աշուղական արուեստը և 4) աշուղի կեանքը:

Նախ՝ մի ընդհանուր տեսութեամբ ծանօթութիւն տուեց օտար ազգերի մէջ բանաստեղծ-երգիչ աշուղների մասին՝ զանազան ժամանակներում, Յունաց, Հռոմայեցոց, Հրէաստանի, Արաբիայի, Պարսկաստանի և Թիւրքիայի, նոյնպէս և արևմտեան ազգերի ու ռուս ժողովրդի մէջ: Յետոյ արդէն անցաւ բանախօսութեան բուն նիւթին՝ պատմական շրջանի հայ աշուղներին, որը սկսվեց Գողթան երգիչներով և հասաւ մինչև միջին դարերը, տաղասացների շրջանը, թւելով մի շարք տաղերգու բանաստեղծների անուններ, ինչպէս Կոստ. Երզնկացի, Խաչ. Կեչառեցի և այլն:

Աշուղ բառը առաջին անգամ գործ է ածում XVI դարում նշանաւոր քնարերգու բանաստեղծ Քուչակ-Նահապետը, որ ներկայանում է աշխարհիկ երգ ու տաղի հիմնադիրը: Բայց հայ աշուղութեան բուն հիմնադրի պատիւը պատկանում է Քուչակից յետոյ եկող Նաղաշ Յովնաթանին: Յիշատակեց մի քանի ուրիշ երգիչների անուններ ևս, առաջ բերելով նմուշներ նրանց ստեղծագործութիւններից:

Այնուհետև դասախօսը երկար կանգ առաւ նորագոյն շրջանի վրա, որի նահապետը և վրացական ներշնչումի դպրոցի ներկայացուցիչը համարեց Սայեաթ-Նօվային:

Սայեաթ-Նօվայից յետոյ յիշեց մի քանի նշանաւոր հայ աշուղների անուններ ևս՝ Քեշիշ-օղլի, Նիտայի, որոնք երգել են բացառապէս Թիւրքերէն:

Բայց երկրորդ նշանաւոր աշուղը Սայեաթ-Նօվայից յետոյ կոյր աշուղ Շիրինն էր, ըստ Լևոնեանի, տաղանդաւոր երգիչ և նուագածու: Շիրինը ներկայացուցիչ էր Թիւրքական ներշնչումի դպրոցի:

Բուն հայկական ուղղութեամբ ու հայրենասիրական ներշնչումներով երգող և նորագոյն ժամանակի աշուղների հիմնադիրը հանդիսացաւ աշուղ Ջիւանին, որի երևումը զուգորդվում էր Րաֆֆիի, Գամառ-Քաթիպայի և 80-ական թւերի հոսանքների ոգու հետ:

Աշուղների նշանակութիւնը բացատրելիս Լևոնեանը մօտեցաւ հարցին բանաստեղծութեան, երաժշտութեան և երգեցողութեան տեսակէտից, բացատրելով թէ առհասարակ աշուղը և մասնաւորապէս Սայեաթ-Նօվան, Շիրինը և Ջիւանին ինչ են ներկայացրել այդ ասպարիզում:

Աշուղի հասարակական դերը բնորոշելով՝ շօշափեց լեզուի խնդիրը, կրօնական և հայրենասիրական հոսանքները, նոյնպէս և երգ ու եղանակի ստեղծումն ու տարածումը: Օրինակ, դասախօսի ասելով, Շիրինը գլուխ է եղել կանգնած Երևանի նահանգում և Կարսի շրջանում երևացող բողոքականութեան շարժման, որը հասել է մինչև Ջիւանին:

Քառորդ ժամ ընդմիջումից յետոյ դասախօսը անցաւ իր բանախօսութեան երկրորդ մասին, որ վերաբերում էր գլխաւորապէս աշուղական արուեստին ու կեանքին: Տուեց նախ աշուղական բանախօսութեան տեսութիւնը, ծանօթացնելով նրանց լեզուի, ոճի, տաղաչափութեան, տեխնիքական կազմութեան ու առանձնայատկութիւնների հետ՝ ինչպէս գաղտնի լեզուի, եղանակների ու երաժշտական գործիքների հետ:

Աշուղի մասնաւոր կեանքը և հասարակական դերը պատկերացնելիս դասախօսը առաջ բերեց ի միջի այլոց Խ. Աբովեանի, Գամառ-Քաթիպայի և այլ հայ հեղինակների կարծիքները, իսկ աշուղների խումբը երգեց իրանց վիճակի մասին:

Դասախօսութիւնը վերջացաւ թէև ուշ, գիշերվայ ժամը 12-ից անց, որի շնորհիւ վերջին մասը դասախօսը աշխատեց համառօտել, այնուամենայնիւ անցաւ աջող և լաւ տպաւորութիւն թողեց հանդիսականների վրա: L.

ՄԻ ՅՕԴՈՒԱԾԻ ԱՌԻԹՈՎ

—

Այս տարի Պետ. Դուման գաղթականական վարչութեան նախահաշիւը քննելիս ու հաստատելիս ընդունեց բիւջետային յանձնաժողովի բանաձևը դեպուտատ պ. Խիմշիևի յաւելումով, որի վերջնական ձևը այս էր. «Ընդունելով որ ծայրագաւառներում գտնվող և ռուս գաղթականութեան համար պէտքական բոլոր արքունի հողերը պիտի միայն յատկացվեն գաղթականներին, Պետ. Դուման ցանկութիւն է յայտնում, որ նորից քննվի Կովկասի և Թուրքեստանի հողերի հարցը՝ գաղթականներին տալու մասին»:

Այս որոշման առիթով «Рус. Вѣд.» № 71-ում պ. Ա. Կաուֆմանը զետեղել է մի յօդուած, որի մի կտորը՝ Անդրկովկասին վերաբերեալ՝ ստորև տալիս ենք թարգմանաբար և դժբաղդաբար շատ և շատ կրճատումներով, ու կուզենայինք մի երկու խօսք ասել հեղինակի մասին, առկախ այն հանգամանքից, որ յիշածս Մօսկվայի լրագիրը յայտնի է իր բարեխղճութեամբ և լրջութեամբ:

Պ. Ա. Կաուֆմանը լաւ ծանօթ դէմք է այն անձերի համար, որոնք հետաքրքրվում են Ռուսաստանի հողային հարցով: Նրա Մօսկվայի համալսարանին ներկայացրած մագիստրոսական գրուածքը—համայնական հողատիրութեան վերաբերեալ—այն աստիճան արժանաւորութիւն ունէր, որ համալսարանը վճռեց տալ ո՛չ մագիստրոսի, այլ միանգամայն դօկտորի աստիճան, մի բան, որ շատ քիչ է պատահում: Պ. Ա. Կաուֆմանը միայն տեսականօրէն չէ ուսումնասիրել հողային հարցը: Նա երկար ժամանակ եղել է «գաղթականութեան բաժանմունքի» մասնագէտ-պաշտօնեայ և նրա մօտիկ աշխատակցութեամբ է Ն. Ն. Կուտլերը կազմել կառավարչական հողային նախագիծը, որ շատ մօտ էր ժողովրդական ազատութեան ծրագրին և իրան պատճառ եղաւ մինիստր Ն. Ն. Կուտլերի տապալման: Այդ օրից հեռացաւ պաշտօնից և պ. Ա. Կաուֆմանը, նուիրելով իրան գիտութեան. նա պրոֆեսոր է այժմ Մօսկվայում: Պ. Ա. Կաուֆմանը եղել է ծայրագաւառներում յատկապէս հողային հարցը ուսումնասիրելու նպատակով՝ գաղթականներին յատկացնելու համար: Եւ որովհետև նրա ասածի մէջ ոչ ոք անգամ խոշորացոյցի միջոցով չի գտնի «տեղական հայրենասիրութեան» կամ «սեպարատիզմի» նշոյլներ, ապա արժանի է լուրջ ուշադրութեան և նոյնքան անաչառ, օբեկտիվ քննութեան: Պետրոս Զաքարեան

Ա. ԿԱՈՒՖՄԱՆԻ ԿԱՐԾԻՔԸ

—

...Կառավարութիւնը Կովկասում իր տրամադրութեան տակ ունի ոմանց ասելով $1^1/_2$ ոմանց՝ $2^1/_4$ միլիօն դեսեատին ազատ հող, որը նա ձևական իրաւունք ունի տնօրինել ըստ իր ցանկութեան: Եւ այնուամենայնիւ ներկայ Փոխարքայի առաջին քայլերից մէկն այն եղաւ, որ երկիրը փակվի գաղթականների առաջ: Դա առաջացել էլ ոչ ձևական հանգամանքներից, այլ նրանից, որ մէկ կողմից նախկին գաղթականական փորձերը անմխիթար հետևանքներ էին տուել, և բացարձակ կասկած կար, թէ իրօք տեղական «հողային ֆօնդը» պէտքական է ռուս գաղթականների համար, միւս կողմից էլ երկրում կար տեղական բնակիչների սակաւահող կամ հողազուրկ բազմութիւնը, որի իրաւունքները և հողի կարօտը Փոխարքան այն ժամանակ անհնար էր համարում աչքաթող անել: Այժմ ինչպէս տեղական վարչութիւնը, այնպէս և գաղթականական վարչութիւնը ցանկանում են ստեղծել Անդրկովկասում «հարուստ ռուսական արդիւնաբերող գաւառներ» և ըստ ամենայնի համարում են, որ բոլոր հողերը պիտի յատկացվեն գաղթականներին: Իսկ տեղացի հողազուրկ կամ սակաւահող բազմութիւնը առաջվայ պէս սպասում է և չէ դադարում սպասելուց իր վիճակի տնօրինութեանը: Այդ բազմութիւնը ահագին է և դրա թւի մասին կարելի է միայն մօտաւորապէս գաղափար կազմել այն հնացած տեղեկութիւնների հիման վրա, որոնք հաւաքվել են 1880-ական թւականների սկզբին: Այդ պաշտօնական աղբիւրից մենք իմանում ենք, որ այդ ժամանակ Արևելեան Անդրկովկասի արքունի գիւղացիներից 22 հազար շունչ բոլորովին հողազուրկ էր, 66 հազար տղամարդի շունչ նադել ունէր մէկ դեսեատինից պակաս, 254 հազար շնչի նադելը հաւասար էր մէկ դեսեատինից մինչև 2 դեսեատինի: Պաշտօնական աղբիւրն ասում էր. «Չորս նահանգներում (Թիֆլիսի, Բագուի, Գանձակի, Երևանի) գիւղերի մօտ 46 տոկոսը կամ բոլորովին հողազուրկ է կամ հողով սակաւ ապահովված»: Հողազուրկների էլ աւելի շատ տոկոս էր հաշվվում բէգական գիւղացիութեան մէջ:

...Բայց մի՞թէ հնարաւոր է բաղձալ $1^1/_2$ կամ $2^1/_4$ միլիօն դեսեատին հողի վրա ըստեղծել «հարուստ ռուս արդիւնաբերող (промышленныя) գաւառներ». չէ՞ որ հողի մի մասը անպայման անպէտք կը լինի ռուս գաղութներ հաստատելու համար, իսկ մօտ $^4/_5$-ականը նախ պիտի արհեստական կերպով ոռոգել: Ամենալաւ դէպքում հազիւ հնարաւոր լինի ստեղծել մի քանի տասնեակ գիւղեր հարիւր կամ հարիւր-յիսուն հազար հոգուց բաղկացած: Այդ մի քանի տասնեակ գիւղերը հազիւ թէ ռուսացնեն երկիրը, կամ ստեղծեն որևէ ռուսական նեցուկ-յենարան. դրա համար շատ քիչ է դրանց թիւը: Բայց դրանք բաւական կը լինեն դժգոհութեան նոր առիթներ ստեղծելու համար....

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի Հայ Տնայնագործական Ընկերութեանը թոյլ է տրված կոչվելու Թիֆլիսի Հայ Գիւղատնտեսական և Տնայնագործական Ընկերութիւն: Կանօնադրութեան մէջ մտցված են մի քանի լրացուցիչ կէտեր, որոնք հնարաւորութիւն են տալիս կազմել համագումարներ և խորհրդակցութիւններ, հիմնել փորձնական կայարաններ և այլն: Մենք կը տանք աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ նոր կանօնադրութեան մասին:

◆ Զուբալօվի ժողովրդական տունը կառավարող մասնաժողովը իր վերջին նիստում որոշել է դասախօսութիւնների համար տրվելիք դահլիճի վճարը հասցնել մինչև 5 ր.՝ երբ մուտքը արժէ 5-ից մինչև 10 կ., մինչև 10 րուբլի, երբ մուտքը արժէ 10-ից մինչև 20 կ., և մինչև 30 րուբլի՝. երբ մուտքի վճարը հասնում է 1 րուբլու, միևնոյն ժամանակ պայմանաւորված է դասախօսութիւն կարդալու ժամանակամիջոցը սահմանափակել մինչև ցերեկվայ 1 ժամը, որից յետոյ դահլիճը կարելի է յատկացնել ներկայացումներին:

◆ Բաթումի ժամանակաւոր գեն.-նահանգապետի կարգադրութեան համաձայն Բաթումում հրատարակվող «Батумскія Новости» ամենօրեայ լրագիրը փակված է 15 օրով, Քութայիսի գեն.-նահանգապետ Սլաւօչինսկու պաշտօնից հրաժարվելու մասին լուրը տպագրելու պատճառով:

◆ Իշխանութեան կարգադրութեամբ Թիֆլիսում դադարեցված է «Русскій Кавказъ» աջակողմեան լրագրի հրատարակութիւնը:

◆ Ֆինանսների մինիստրութեան կողմից ընտրված Փոխարքայի խորհրդի անդամ Ն. Ֆ. Զուխովսկին ուղևորվեց Բագուի նահանգը մորեխի դէմ մաքառելու աշխատանքները դիտելու համար:

◆ Պետերբուրգում կայսերական կալուածքների վարչութիւնն է մտել չինական-արևելեան երկաթուղու ճանապարհի արտելշչիկը, որի մօտ, խուզարկելիս, գտել են 4 հատ հինգ-հարիւրանոց թղթադրամ, Թիֆլիսում Երևանեան հրապարակի վրա գողացված 250,000 րուբլուց վերցված:

◆ Ստացանք Ա. Ջանեանի «Կեանքի երգը», 72 էջ, գինն է 20 կ.:

◆ Տնայնագործական Ընկ. համագումարի անդամները ապրիլի 6-ին այցելեցին Թիֆլիսի Հայուհեաց Բար. Ընկ. կար ու ձևի դպրոցն ու գուլպայագործութեան արհեստանոցը, որտեղ բացի գուլպաներից գործվում են և մանկական զգեստներ, գըլխարկներ և այլն: Ամբողջ ժամ և կէս անցկացնելով դասարանից-դասարան, ծանօթացան դպրոցի ծրագրի և ընդունած մեթօդի հետ: Այսօր, ամսիս 14-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին, նշանակված է Հայուհեաց Ընկերութեան ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնը, որտեղ պէտք է քննվի նոր արհեստներ սկսելու կարևոր խնդիրը:

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը արդէն ձեռնարկել է Թիֆլիս քաղաքի 1910 թ. նախահաշիւը կազմելուն:

◆ Պաշտօնաթող գեն.-լէյտ. Վ. Ն. Գօլօշչապօվը, Թիֆլիսում ծառայող Վ. Ի. Միկուշիցը և Բագւում ապրող երդւ.-հաւատարմատար Վ. Մ. Աբաղան հիմնում են «Նեվայի նաւթային ընկերութիւն»՝ Բագուի նահանգում նաւթ գտնելու փորձեր անելու, նաւթ արդիւնաբերելու, արդիւնաբերված նաւթը վերամշակելու և նաւթն ու նաւթային բերքը վաճառելու համար: Ընկերութեան հիմնական դրամագլուխն է մէկ միլիօն րուբլի, որը բաժանված է 10 հազար ակցիաների, իւրաքանչիւրը 100 ր. արժողութեամբ:

◆ Կովկասի Փոխարքան թոյլատրել է ներկայացնել Կովկասի շրջանի բեմերի վրա վրացերէն լեզուով Անդրէևի «Дни нашей жизни» պիէսան, թարգմ. Ելիօզիշվիլիի:

◆ Ստացանք Երևանի քաղաքային հիւանդանոցի հաշիւը 1908 թ., որից քաղում ենք հետևեալ տեղեկութիւնները. այդ տարին հիւանդանոց այցելել են ընդամենը 34,838 հոգի, որից մեծ թիւը ընկնում է հայերի վրա. խօլերայի դէպք եղել է ընդամենը 197, որով աւելի շատ հիւանդացել են Թուրքերը, յետոյ հայերը և ապա ռուս և միւս ազգութիւնները. վեներական հիւանդութիւնների մեծ տոկոսը տուել են ռուսները, և այլն:

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Ապրիլի 11-ին, գիշերով, Միջին փողոցում, եկեղեցական իրերի առևտրի Թիֆլիսի ընկերութեան պահեստից, փականը կոտրելով, անյայտ մարդիկ գողացել են 853 րուբլու 45 կոպէկի պանագան անօթներ և 54 ր. 55 կոպէկ կանխիկ դրամ: Կասկածով ձերբակալված են Ալէքսանդրոպօլի գաւառի բնակիչներ Մելքօն Մելոյեան, Գրիգոր Գէորգեան, Վասիլ Սարգսեան և Լևոն Գէորգեան:

◆ Ապրիլի 11-ին, Ռէուտովսկայա փողոցների անկիւնում, ոստիկանները ձերբակալել են կարսեցի Աբրամ Ապրօէվին, որի մօտ գտնվել է երկու նագան սիստեմի ատրճանակ №№ 19,848 և 18,593, առանց թոյլտուութեան վկայականի:

◆ Ապրիլի 11-ին Գրիգոր Նիկիֆօրօվի բնակարանից, որ ապրում է Կօնդուկտօրսկայա փողոցում, իր սեփական տանը, նրա բացակայութեան ժամանակ անյայտ անձեր գողացել են 105 ր. 50 կոպէկի իրեր:

◆ Նոյն օրը, Օլգինսկայա փողոցում, Ալէքսէյ Դոմօշվիլին և Նիկօլ Զախարաշվիլին փողի հաշիւների պատճառով սկսում են կռւել, որի ժամանակ վերջինը դանակով վէրք է հասցնում առաջինին: Յանցաւորը ձերբակալված է:

◆ Ապրիլի 11-ին, XI քաղաքամասում շուրջկալի ժամանակ, զինուորական պահակները ձերբակալել են 26 պարապ-սարապ մարդկանց:

◆ Ապրիլի 12-ին, երեկ. ժամը 10-ին, Անդրէևսկայա փողոցում, № 75 տանը պահակ Էլիֆօն Բալը հարբած ժամանակ թեթև վիրաւորում է իր ընկեր Արտէմ Պօլանօվին:

◆ Ապրիլի 12-ին, շուրջկալի ժամանակ, XI քաղաքամասում զինուորական պահակները ձերբակալել են 40 անգործ մարդկանց:

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Լաւ միտք էր յղացել գրական-գաղափարական այն խումբը, որ յայտնի է Թիֆլիսում «Իկար» անունով:

Նա որոշել էր ծանօթացնել Թիֆլիսի հասարակութեանը կլասիկ Էլլադայի նշանաւոր գործերից մէկի, Սօֆօկլի «Անտիգօնա» ողբերգութեան հետ:

Կիրակի, ապրիլի 12-ին, այդ ողբերգութեան ներկայացումն էր Արտիստական թատրոնում:

Խաղում էին սիրողներ, որոնք վերաբերվել էին գործին ամեն բարեխղճութեամբ: Բեմի կազմութիւնը, հիմնական տեսարանի բնորոշ արտայայտութիւնը, զգեստները վկայում էին մտածված աշխատանքի և հոգացողութեան մասին կազմակերպողների կողմից: Կարելի է վիճել այս ու այն մանրամասնութեան վերաբերմամբ. բայց եղածը պատահականութեան արդիւնք չէր, այլ որոշ հայեցակէտի: Նկարները կատարված էին Լոպատինսկիյ և Թաղէոսեան նկարիչների ձեռքով:

Յունական բեմը ունէր իր առանձնայատկութիւնները. այնտեղ յատուկ տեղ էր տրրված խմբերգներին, խօրերին: «Անտիգօնայի» խմբերգների համար յայտնի Մենդելսօն-Բարթօլդի յօրինել է երաժշտութիւն, որ ունի գեղեցիկ, բնորոշ կտորներ:

«Անտիգօնայի» ներկայացումը յունական բեմի բոլոր յատկանիշներով, երաժշտութիւնը խմբերգների հետ միասին և լաւ ուսումնասիրված դերերը կարողացան թատրոնի հանդիսականներին գաղափար տալ յունական բեմի և մանաւանդ Սօֆօկլի ստեղծագործութեան հետ, որտեղ մարդկային կրքերը արտայայտված են ուժեղ ու հարազատ կերպով և կարողանում են իրանց

հին ձեւերով անգամ հետաքրքրութիւն շարժել նաեւ մեր օրերում:

Թատրոնը ծայրից ծայր լիքն էր: Ներկայ էին գրականութեան, գպրոցի եւ Թատրոնի նուիրված անձեր եւ բազմաթիւ կրթված հասարակութիւն:

Հանդիսականների խաւերում միջարարներում տեղի ունէին վիճաբանութիւններ եւ մեկնաբանութիւններ ողբերգութեան եւ ներկայացման մասին:

Հասարակութիւնը գոհ հեռացաւ Թատրոնից: Ա. Ք.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կոչ հայ հասարակութեան

Թիֆլիս, 6 ապրիլի

Հանգուցեալ վիպագիր Մուրացանի գեղարուեստական վէպերն ու պատկերները, տպագրված լինելով հայ մամուլի էջերում զանազան ժամանակներում, անմատչելի են մնում մեր ժողովրդին: Դեռ եւս տաղանդաւոր վիպասանի կենդանութեան ժամանակ, շատերը ցանկացան, որ նա իր հեղինակութիւնները ի մի հաւաքելով լոյս ընծայէ հատորներով: Մուրացանը, ցանկանալով իրագործել այդ առաջարկը, ժողովեց պարբերական Թերթերում ցրված իր աշխատութիւնները, դասաւորեց եւ ձեռնարկեց տպագրել հատորներով, սակայն, դժբաղդաբար, հազիւ առաջին հատորը լոյս տեսած, հեղինակը հիւանդացաւ եւ վախճանվեց:

Սկսված գործը մնաց անկատար:

Նրա մահից յետոյ, Թիֆլիսի հայ ինտելիգենտ հասարակութեան մի ստուար խումբ, ցանկանալով իրագործված տեսնել Մուրացանի գրուածքների ապագրութիւնը, ընտրեց մի յատուկ յանձնաժողով, այդ գործն ի կատար ածելու համար:

Յանձնաժողովը իր վրա դրված պարտականութիւնն իրագործելու համար դիմեց հանգուցեալ վիպասանի օրինական ժա-

[illegible]

№ 6) կամ խմբագրութեան անունով:

Յանձնաժողովի նախագահ՝

Իշխ. Մ. Թումանեան

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

11 ապրիլի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Գործակալութիւնը տեղեկութիւններ ստացաւ, որ շատ քաղաքներում այսօր տեղի են ունեցել յոբելեանական հանդէսներ Գոգոլի յիշատակին:

Բարձրագոյնս հաստատվեց կօօպերատիվ ընկերութիւնների բանկ հիմնելու մինիստրների խորհրդի որոշումը:

Սլաւօնական համագումարը փակվեց:

Դատաստանական պալատը «Գօլօս» լրագրի խմբագիր Խիրեակօվին դատապարտեց մի տարի բանտարկութեան:

Նահանգական դատարանը Նիցշէի «Անտիխրիստիանին» բրօշիւրի հրատարակիչ Պիրօժկօվին դատապարտեց երկու շաբաթ բանտարկութեան եւ որոշեց բրօշիւրը ոչնչացնել:

ՎԵՆԵՏԻԿ: Հանդիսաւորութեամբ բացվեց միջազգային նկարչական ցուցահանդէսը:

12 ապրիլի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Պետական Խորհրդի անդամ Կրասօվսկու նախագահութեամբ կայացաւ սլաւօնական փոխադարձ օգնութեան ընկերութեան նիստը: Ներկայ էին Դումայի շատ անդամներ՝ գլուխ ունենալով Խօմեակօվին: Վասիլեւիչը կարդաց մի զեկուցում «Բօսնիան մինչեւ աննեքսիան եւ նրանից յետոյ»: Նախագահը բանաձեւեց խօսակցութիւնները այն մտքով, Թէ ցանկութիւն է յայտնվում, նկատի չունենալով քաղաքական ուղղութիւնները, որպէսզի սլաւօնական հողերը չը դուրս գան ռուսների ձեռքից: Ցանկութիւնը ընդունվեց միաձայն:

Օրվայ ընթացքում խօլերայով հիւանդացան 4 հոգի. մեռնողներ չը կան:

ՏԱՇԿԵՆՏ: Եկաւ սենատոր Պալէնը մասնաժողովի միւս անդամների հետ:

ՁԻՄԿԵՏ: Ժողովրդական դատաւորների արտակարգ համագումարի նիստերը կը շարունակվեն մի ամսվայ չափ: Եկել են մի քանի հազար զրոյցներ:

ՎԻԷՆՆԱ: Բուխարեստից եկաւ Ֆրանց-Յօվսէփին ներկայանալու համար գերմանական գահաժառանգ պրինցը:

ՄԱԼՏԱ: Այսօր Մարիա Ֆէօդորօվնա կայսրուհին եւ անգլիական Թագաւորական զոյգը մեկնեցին Սիցիլիա:

ՆԻՑՑԱ: Ֆալիէրի, Կլէմանսօյի, զինուորական, ծովային եւ երկրագործութեան

մինիստրների ներկայութեամբ բացվեց Գամբէտտայի արձանը:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 Թ.

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան եւ վեներական (սիֆիլիս) հ.:

Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին եւ նեարդային:

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց եւ երեխայոց հ.:

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի եւ քԹի հիւ.:

Մ. Ֆ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորԹու, վեներակ., վիրաբուժութեան եւ միզասեռ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին եւ երեխայոց հիւ. եւ ծաղկահատ.:

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. անկարաւճ., կանանց եւ երեխայոց հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին եւ երեխայոց հիւ.:

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան:

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց եւ երեխայոց հ.:

Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին եւ երեխայոց հիւ. եւ ծաղկահատ.:

Վճարը 50 կ.: Զքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) եւ օպերացիայի համար առանձին:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

[illegible]

Բժշկութիւն էլեքտրականութեամբ, մասսաժով եւ հիպնօզով: Միկրօսկօպիական, բակտերիօլոգիական եւ քիմիական հետազօտութիւններ: Ծաղկի պատուաստումն: Ծծմայրերի քննութիւն: Վճարը խորհրդի համար 50 կօպէկ: Օպերացիաները եւ համախորհուրդները ըստ համաձայնութեան: Հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է Թէ ընդհանուր եւ Թէ առանձին սենեակներից:

(կ. ե. ու.) 236. 100—8

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՅ-ԿԱԹՕԼԻԿ

Երգիոնահար մը

կը փնտռուի,

որ կարենայ նաեւ երգիչներու խումբ կազմել: Պայմաններուն վրա խօսելու համար դիմել հետեւեալ հասցէին. Карасубазаръ, Таврич. губ., Армяно-Католическая церковь.

(ա. օ.) 310. 5—1

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳ. ԸՆԿ. ԳՈՒԼԲԱՅԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԱՐՀԵՍՏԱՆՈՑՈՒՄ

ընդունվում են աշակերտներ:

(Гановская № 19)

(ե. կ.) 309. 2—1

!!ԵՐԲԵՔ ՉԵՂԱԾ!!

Միայն 2 ռուբլի 55 կոպէկով

ուղարկում ենք հետեւեալ արժէքաւոր 4 իրերը. 1) Տղամարդ. գրպ. էլեգանտ եւ ամուր ժամացոյց՝ «Անկէր» (եւ ոչ ցիլինդր), անգլ. սեւ պողպատից, լարելը առանց բանալիի՝ 36 ժ. մի անգամ, ընթացքը 10 քարերի վրա: 2) Նոր ձեւի էլեգանտ շղթայ: 3) Բրէլօկ-կինեմատօգրաֆ՝ պիկանտ տեսարաններով, կամ Թէ կողմնացոյցով: 4) Այծեմաշկի քսակ՝ ժամաց. փչանալուց պահպան. համար: Ամբողջ գարնիտուրի գինն է միայն 2 ռ. 55 կ., 2 գարն.—4 ռ. 85 կ: «Placke» կոչվող ժամաց., շվէյցար. իսկական ոսկուց, բաց, բոլոր յաւելուածներով.—4 ռ. 25 կ., 2 գարն. 8 ռ.: Սեւ ժամաց. բաց, շատ տափակ,: «Moser» յայտնի ֆար., 10 քար. վրա, բոլոր յաւելուածներով—3 ռ. 50 կ., 2 գարն.—6 ռ. 50 կ.: Տղամ. ժամա. 8-օրեայ լարումով, սեւ պողպատից—5 ռ., 2 հատը—9 ռ. 50 կ.: Ճանապարհածախքը 1—4 հատի համար՝ 40 կ. (Սիբիր՝ 75 կ.): Ամեն մի ժամաց. կցվում է երաշխաւորութիւն 6 տարով: Ուղարկ. պօստով, վերադիր վճ. եւ առանց կանխավճ.: Հասցէագրել՝ Т-ву „ВПЕРЕДЪ" Варшава, Панская 39/33.

(6,14,24.ապ.3,14) (В.15727) 190. 5—5

Զախարիյ Ժդանօվի Բանկային Տանը—Թէ մաս-մաս վճարումով եւ Թէ ամբողջապէս (կանխիկ)—գնված խաղատոմսերից 37 հատը տարել են զանազան գումարներ, որոնց թւում 1 հատը՝ 200,000 ռուբ., 1 հատը 40,000 ռուբլի եւ 2 հատը 10,000-ական ռուբլի:

1909 Թ. Մայիսի 1-ին

Պետերբուրգի Պետական Բանկում տեղի կունենայ վիճակահանութիւն III ԽԱՂԱՐԿՈՒԹԵԱՆ (ԱԶՆՒԱԿԱՆԱԿԱՆ ՏՈՄՍԵՐԻ:

ՏԵՐԸՆԹ ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՒՄԱՐԸ 200,000 Р.

Ցետոյ գալիս են. 75,000 ռ., 40,000 ռ., 25,000 ռ, 3-ը 10,000-ական, 5-ը 8,000-ական, 20-ը 1000-ականն եւ 260-ը 500-ական ռ., ընդամենը 300 խաղատոմս, որի ընդհանուր գումարն է 600,000 Р.

ԵՐՐՈՐԴ (ԱԶՆՒԱԿԱՆԱԿԱՆ) ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԱՄԵՆԱՄԱՏՉԵԼԻՆ ՈՒ ԱՄԵՆԱԷԺԱՆՆ Է ԲՈԼՈՐ ԵՐԵՔ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ.

Նա էժան է I փոխառութիւնից 100—120 ռ. եւ II փոխառ. 40—45 ռ., մինչդեռ նրա ամեն մի տոմսակը ՄԻԵՒՆՈՅՆ ՏԵՍԱԿ ՇԱՆՍ ՈՒՆԻ ԳՈՒՄԱՐՆԵՐ ՏԱՆԵԼՈՒ ՄԷՋ, ինչպէս եւ առաջին երկու փոխառութիւնների տոմսակները, որովհետեւ III փոխառութեան տոմսակների Թիւը նոյնքան է, որքան II փոխառութեանը. միայն 5% աւելի է I փոխառութեան տոմսակներից. իսկ բոլոր 3 փոխառութիւնների Թէ տանող տոմսակների եւ Թէ տարած գումարների քանակը նոյնն է, այն է 300 խաղատոմս 600,000 ռուբլի գումարով:

ԳՈՒՄԱՐՆԵՐ ՏԱՆԵԼՈՒ ՇԱՆՍԵՐՆ ԱՒԵԼԱՆՈՒՄ ԵՆ

տարէ-տարի, որովհետեւ խաղարկութեան մէջ մասնակցում են շարունակ պակաս քանակ ունեցող տոմսակներ՝ շնորհիւ ամեն տարի տեղի ունեցող հանգցման (1909 Թ. կը հանգցվի 24,700 տոմսակ): Վերջին տարիները, երբ փոխառութիւնները վերջնականապէս պիտի հանգցվեն (յունվ. 2-ին 1925 Թ. I փոխառ. համար, մարտի 1-ին եւ մայիսի 1-ին 1926 Թ. II եւ III փոխառ. համար)

ԳՈՒՄԱՐՆԵՐ ՏԱՆԵԼԸ ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԵՐԵՒՈՅԹ ԿԸ ԴԱՌՆԱՅ.

Բայց միաժամանակ գումարներ տանելու շանսի հետ աւելանում են եւ տոմսակների գները: Այսպէս I փոխառ. տոմսակների գինը համարեա Թէ քառապատկվել է, իսկ II եւ III փոխառ. համարեա Թէ եռապատկվել: Այժմ այդ գները աւելանում են ոչ Թէ օրերով, այլ ժամերով: Վերջին տասը տարիները գները անհելի չափերի կը հասնեն, եւ այդ ժամանակ սովորական՝ ոչ-հարուստ ամեն մի անձն ստիպված պիտի լինի հրաժարվել խաղատոմս ձեռք բերելու հնարաւորութիւնից.

հետեւաբար, հէնց այժմ պէտք է ձեռք բերել խաղատոմս:

ՈՎ ԱՅԺՄ ԳՆԵԼՈՒ ԵՂԱՒ ՏՈՄՍԱԿԸ,

նա կարող է տոմսակի գնման համար գործադրած դրամագլուխը մեծացնել, իսկ բաղդաւոր դէպքում—ամբողջ կարողութիւն ձեռք բերել՝ տանելով խաղացվող գումարներից: Խաղարկութեան տոմսակը—դա բաղդի Թալիսմանն է, դա մի մոգական առարկայ է, որը մի գեղեցիկ օր յանկարծակի կարող է երջանկացնել տոմսակի տիրոջը, դարձնել նրան հարուստ, անկախ, աշխատանքից եւ հոգսերից ազատ: Նա միանգամից

ԿԱՊԱՀՈՎԷ ԸՆՏԱՆԻՔԸ ԵՒ ԿԸ ՏԱՅ ՆՐԱՆ ԲԱՂԴԱՒՈՐ ԿԵԱՆՔ:

III փոխառ. (Ազնուականական) տոմսերի արժէքը յունվարին 1909 Թ. եղել է 230 ռուբ., աստիճանաբար բարձրանալով մարտի առաջին Թւերում արդէն հասել է 273 ռուբլու: Բոլոր խաղատոմսերը, առհասարակ, խաղարկութեան մօտենալուց բարձրանում են գներով: Բարձրացումը սկսվում է մի ամիս առաջ եւ մինչեւ խաղարկ. նախընթաց օրը խոշոր չափի է հասնում: Պարզ օրինակ կարող է ծառայել հէնց II փոխառ. տոմսը, որը, մարտի 1-ի խաղարկութիւնից առաջ, 15 օրվայ ընթացքում բարձրացաւ արժէքով մինչեւ 55 ռուբլի:

ՀԵՏԵՒԱԲԱՐ ՏՈՄՍԱԿՆԵՐ ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼԸ ՉԸ ՊԷՏՔ Է ՅԵՏԱՁԳԵԼ

մինչեւ խաղարկութեան վերջին օրերը եւ վճարել մի քանի տասնեակ ռուբլիներ աւելորդ գումարներ:

ՏՈՄՍԱԿ ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՀԱՐԿԱՒՈՐ ՉԵՆ ՀԱՐԻՒՐ ՌՈՒԲԼԻՆԵՐ:

ՄՏՑՐԷՔ կամ ՓՈԽԱԴՐԵՑԷՔ պօստով կամ հեռագրով ԿԱՆԽԱՎՃԱՐ 30 ռուբլուց սկսած, եւ դուք այդ մօմենտից դառնում էք միակ եւ կատարեալ սեփականատէր III փոխ. տոմսակի եւ նրա տարած բոլոր գումարի Թէ մօտակայ մայիսի 1-ի 1909 Թ. խաղարկ. ժամանակ եւ Թէ յետագայում: Մնացորդ պարտք գումարը կարող էք հանգցնել իւրաքանչիւր ամիս առնուազն 7 ռուբլի ուղարկելով մինչեւ բոլոր պարտքի վճարումը, եւ կամ Թէ կարելի է միանգամից ամբողջ մնացորդ պարտքը վճարել:

Կանխավճարը ստանալուն պէս իսկոյն ուղարկվում է գնողի անունով գրաւական-վկայական, որի մէջ նշանակվում է ծախված տոմսակի սէրիան եւ համարը: Տոմսակի արժէքը, կանխավճարը դուրս գալուց յետոյ, գրվում է գնողի վրա իբրեւ պարտք, որը հանգցվում է իւրաքանչիւր ամիս 7 ռուբլի վճարումով: Կանխավճարը մտցնելով եւ ըստ ցանկութեան (ոչ պակաս 7 ռուբլուց) իւրաքանչիւր ամիս փող ուղարկելով, գնողը այլեւս ուրիշ պարտաւորութիւններ չունի: Տոմսակը որոշված ժամանակներում ապահովագրվում է Բանկային Տան կողմից ի հաշիւ գնողի

ԽՈՐՀՈՒՐԴ! Ի նկատի ունենալով, որ մնացորդ պարտք գումարից տոկոս է վերցվում, պ. պ. գնողների շահերի տեսակէտից՝ խորհուրդ է տրվում կանխավճարը, եԹէ կարելի է, ուղարկել աւելի, նոյնպէս եւ մնացորդ պարտքը հանգցնել աւելի մեծ գումարներով: Վարվելով այդպէս, դուք քիչ տոկոս կարող էք վճարել եւ շուտով էլ ձեռք կը բերէք իսկական խաղատոմսը: Բանկային Տան համար, ի հարկէ, դրա հակառակն է շահաւէտ, սակայն ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՏԱՆ ԴԵՎԻԶՆ Է

«ԱՄԵՆԻՑ ԱՌԱՋ ԿԼԻԵՆՏԻ ՇԱՀԵՐԸ»,

եւ նրան առաջնորդող պրինցիպն է՝ «Ոչ Թէ կլիէնտներն են Բանկային Տան համար, այլ Բանկային Տունը կլիէնտների համար»: Առաջնորդվելով այդ պրինցիպներով, Բանկային Տունը տալիս է իր կլիէնտներին՝ տոմսակներ գնելու համար՝ միանգամայն արտօնեալ պայմաններ—պարտքը մաս-մաս հատուցանել, եւ բացի այդ՝ տալիս է

ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՄ ԵՐԿՈՒ ՆՈՐ ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ԱՅՆ Է.

1) ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿԸ իւրաքանչիւր տարած գումարից վերցնում է յօգուտ գանձարանի 5%, իբրեւ հարկ, այսինքն՝ 200,000 ռ. տանելուց ստանում է 10,000 ռ., 75,000ռ.—3,750 ռուբ., 40,000 ռ.—2,000 ռուբ., 25,000 ռուբ.—1,250 ռուբ. եւ այլն. իսկ ԶԱԽԱՐԻՅ ԺԴԱՆՕՎԻ ԲԱՆԿԱՅԻՆ ՏՈՒՆԸ այդ հարկի վճարումը վերցնում է իր վրա, եԹէ գումարը տարել է այն տոմսակը, որը գնված է իրանից՝ կամ կանխիկ եւ կամ մաս-մաս վճարումով: Կլիէնտը տարած գումարը ստանում է լրիւ, առանց հարկ վճարելու, եւ դրանով բաւական տնտեսում է:

2) ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆԸ կայանում է նրանում, որ կլիէնտը, բացի իր ունեցած սեփական տոմսակից, ձրիաբար մասնակից է լինում եւ հետեւեալ 100 հատ խաղատոմսերի տարած գումարներին, որոնք (տոմսերը) պատկանում են Բանկային Տան եւ յատկապէս այդ նպատակով պահվում են կասսայում.

III փոխառութեան (100 տոմս)—00299—40, 00581—43, 00676—34, 00892—34, 00939-34, 01552—09, 02584—22, 02898—03, 03058—29, 04081—14, 04105-11, 04665—11, 04704—37, 04783—32, 04811—46, 05124—04, 05357—45, 05592—17, 05610—48 05611—02, 05730—08, 05797—14, 06120—43, 06432—45, 06465-22, 06772—04, 06774—04, 06816—40, 06836—32, 06965—39, 07010—18, 07234,—19, 07345—50, 07435—10, 07543—20, 07544—20, 07545—20, 07705—32, 07795—03, 07817—01, 08082—50, 08107—03, 08131—41, 08185—27, 08878—43, 08894—08, 09090—23, 09091—23, 09096—23, 09346—45, 09416—45, 09666—20, 09897—41, 09907—07, 10180—30, 10186—11, 10415—06, 10463—12, 10706—37, 10728—34, 10787—12, 10800—32, 10823—33, 10848—31, 10849—31, 10850—31, 10944—50, 11121—28, 11286—03, 11334—20, 11334—31, 11708—14, 11902—42, 12065—32, 12076—02, 12307—11, 12325—35, 12352—47, 12385—49, 12410—12, 12470—29, 12641—47, 12813—19, 12841—50, 12947—33, 13034—35, 13063—43, 13464—42, 13484—42, 13641—22, 13648—45, 13696—30, 13789—06, 13904—12, 14260—41, 14303—22, 15778—11, 15790—41, 15811—49, 15947—19.

Այդ տոմսերը անձեռնմխելի պահվում են կասսայում եւ չեն ծախվում:

ԵԹէ այդ տոմսերից մէկը կամ մի քանիսը մայիսի 1-ին 1909 Թ. գումարներ տանելու եղան, ամբողջ տարած գումարը, առանց մնացորդի, բաժանվում է մինչեւ 1909 Թ. մայիսի 1-ը մաս-մաս վճարումով ծախված տոմսերի քանակի համաձայն. այն կլիէնտը, որը գնել է մի տոմս, ստանում է մի մաս, երկու տոմս գնողը—երկու մաս եւայլն:

Այդ երկու առաւելութիւնների համար Բանկային Տունը իր կողմից ուղարկված ամեն մի գրաւական-վկայականին կցում է նաեւ առանձին պարտագիր:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑՄՈՒՆՔՆԵՐ ՕՏԱՐԱՔՆԱԿ ԿԼԻԷՆՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ.

1) Կանխավճարն ուղարկելուց առանձին նամակ մի գրէք, այլ օգտվեցէք փոխադրական բլանկով, որի վրա եւ գրէք ձեր պահանջը: Առանձին նամակը կարող է ուշանալ եւ կամ մեր ունեցած բազմաԹիւ պահանջների շարքում, խաղարկութեան ժամանակը մօտալուտ լինելու պատճառով, կարող է ուշադրութիւնից վրիպել:

2) Հեռագրով փոխադրած գումարների հետ միաժամանակ ուղարկէք մօտաւորապէս եւ հետեւեալ բովանդակութիւնն ունեցող հեռագիր. «Կանխավճար 30 երրոր (պօստրհասցէն) հեռագրէք (անուն, ազգանուն եւ հեռագր. հասցէն)»: Այդօրինակ հեռագիր ստանալով՝ Բանկային Տունը անմիջապէս հեռագրով կը հաղորդէ ձեզ տոմսի սէրիան եւ համարը եւ պօստով կուղարկէ ձեզ գրաւական-վկայականը: Այս ցուցմունքները չը կատարելու դէպքում կարող են Թիւրիմացութիւններ տեղի ունենալ:

3) ԵԹէ հեռու էք ապրում, կանխավճարի հետ միաժամանակ ուղարկէք եւ առաջին ամսավճարը, այսինքն՝ փոխանակ 30 ռ., ուղարկէք 37 ռուբ., քանի որ առաջին ամսավճարը պէտք է հատուցանել առանց յապաղման, կանխավճարն ուղարկելու օրվանից ուղիղ մի ամիս անցած. միայն յետագայ վճարումների համար տրվում է 15-օրեայ ժամանակամիջոց:

4) Պարզորոշ գրէք ձեր անունը, հօրանունը եւ ազգանունը, նոյնպէս եւ մանրամասն հասցէն Թէ ապահովագրած եւ Թէ հասարակ նամակների համար:

5) Պօստային ծախքերի վերաբերմամբ խնայողութիւն անելու նպատակով, նոյնպէս եւ նրա համար, որ պարտք մնացած գումարի համար տոկոս է վերցվում, կարող էք ամսավճարները ուղարկել մի քանի ամսվանը միանգամից:

ԹղԹակցութիւնները եւ փողային փոխադրութիւնները հասցէագրել.

Банкирскому Дому ЗАХАРІЙ ЖДАНОВЪ

С.-Петербургъ, Невскій проспектъ, № 45.

(3, 14) (II. 53971) 264. 2—2

ԲԺԻՇԿ

Ա. Մխիթարեանց

Սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական եւ մորԹու ցաւեր

Ընդունելութիւն ամեն օր 12—2 ժ. ցեր. 5—7 ժ. երեկ.

Սօլօլակ, Բէհբութեան փողոց № 33.

ԲԺԻՇԿ

Ա. Ս. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ

Ներքին հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւն ամեն օր 11—12 ժ. առաւ. 5—6 ժ. երեկ.

Վելիամինօվսկայա փող., № 10.

(օ. մ.) 100—71

Լոյս տեսաւ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԿԵԱՆՔԸ

Համառօտեց

ԵՐՈՒԱՆԴ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

էջ 88, գինն է 30 կոպէկ

Դիմել Էջմիածին՝ Երուանդ վարդապետին:

(կ. չ. ու.) 282. 5—4

Электропечатня Н. Г. Аганьянцъ Полицейская 7.